

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Incipiens ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Augustorum, Anno Domini
CCC. XCV. perueniens vsque ad CCCC. XL. continet annos XLV. ita
dispositus, vt commodè sextus tomus à S. Leone Magno Pontifice Maximo
inchoetur

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 399. Anastasii Pap. Annus 2. Arcad. & Honor. Imp.
Annus 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14566

CVI.

BAROCHAS QUID IN GENTILES.

1. Ezech.

2. Num. 31.

CVII. LEGATIO MARCO PERCERNITUR.

CVIII. ARCADIIUS IMP. RE-SCRIBIT ADVERSUS IDOLA.

CIX.

beant? Putarant enim Barocham illatum fuisse mortuum. Interim autem comitibus quoque afflicti Beatum Episcopum. Nos vero cum tantum tantum audissemus, egressi sumus: & cum nos vidissem, caperent nos verberare & pinnam Cornelium diaconum. Cum autem eos, qui erant ex populo, vocassemus in testimonium, sanctissimus Episcopus eos non effructat, vnumquemque regamus & admonemus, ne traherentur tam inconsiderate. Illi vero nuppi, quo magis rogabantur, eo magis iurabant, & virum sanctum afflicti contumelia.

Arplane mirandum post hæc accidit, cum pro defensione suorum Deus armavit infirmiorum, nempe Barocham, quem paucas ante horas pene extinctum deplorant: etenim ex his, quæ præcesserunt & subsecuta sunt, ea omnia domino adscribenda miraculo, nemo negarit. Quid autem id fuerit, accipe:

Cum igitur impy pergerent tumultuari, confirmatur & roboratur pius Barochas, & impletur domino zelo: surgitque & arripit fustem, & incipit verberare eos, qui in eum incidebant. Tanti vero illos magis metus, ut inciperent cadere unus super alium, fugientes: eoque eis percutus virque vel id, quod tunc erat Marnæ: revertiturque cum magna victoria novus noster Samson, stratis mille alienigenis. Ab illo ergo tempore ipsum timebant Idololatriæ, & nec eius quidem nomen audire poterant. At hic magis illud consideratur miraculum, quomodo non in eum magistratus etiam in fugam contententem vniuersa ciuita insurrexerit: ut plane nihil sit, quod dici possit, nisi illud occidere at: Tunc obripuerunt omnes habitatores Canaham, robustos Moab obtinuit tremor, vitium est enim illis, mortuum aduersus ipsos pugnare, atque plusquam humanis viribus amasse dexteram: sibi vero consilius esse putarant fugere, quam luctari cum latris. Porphyrius igitur contemptus retu tantam diuini Spiritus robore perpetratum, memor & Phineem vna cum eius posteris a Deo obzeolum mercedem perpetui sacerdotij consecutum, ipsam Barocham ad ordinem diaconatus promouit, ordinato cum eo simul & Marco huius inscriptionis auctore, qui hæc de his subdit: Breui autem post tempore dignatus sumus ordinem diaconatus ego & pius Barochas: ego quidem plane indignus, qui cum assequer, ille vero meritisimo iure id assecutus.

Hæc quidem omnia præcesserunt legationem, cum S. Porphyrius venturus quoque malis, ne caenirent, sollicitè prospecturus, eundem Marcum diaconum ad Imperatorem Constantinopolim legat. Sed præstat audire ipsum hæc omnia exactissime describentem: Videns (inquit) sanctum Patrem nossem Porphyrium nefaria, quæ quotidie fiebant ab Idololatriæ, statuit me mittere Byzantium, ut peterem ab Imperatoribus, ut dicerentur templa simulacrorum: Gazæ enim adhuc maxime celebrabatur, quod vocatur Marnæ. Escripsit litteras ad Episcopum Constantinopolitanum (cuius lau & gloria memoratur ab omnibus) nauigauimus, & spatio viginti dierum eo peruenimus: & redditis litteris beato Ioanni, ore eum omnia docui. Cum primum autem audissem, id significauit Eutropio cubiculario, qui tunc erat assiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumq; ei legisset epistolam Beati Episcopi, & petisset ab eo, ut concurreret cum litteris, acceptis ab eo promissus exiit, & docuit mihi: Quoeto autem esset illi: spero enim in Dominum Christum, quod suam, sancti soler, sit saluus misericordiam. Ego vero non cessabam quotidie eundem aduocare Ioannem. Ille autem mittebat, & iussit ad Eutropio.

Septem vero post diebus pronunciatu edictum Imperatoris, ut clauderentur simulacra Gazæorum ciuitatis, & ne consulerentur arripit. Reualuit autem hoc iussum in manus cuiusdam Hilarij hominis Coadiutoris Magistri Officiorum. Ego vero tribus post diebus egressus sum Byzantium, & spatio decem dierum perueni in ciuitatem Gazæorum, septem diebus præueniens Hilarij. Inueni autem sanctissimum Porphyrium agrotantem.

Postquam vero ei tradidi responsum beatissimi Ioannis Episcopi Constantinopolitanus, & id legi: letitia affectus, conualuit a lebre. Dicebat autem se in morbum incidisse ex multa afflictione Idololatriæ. Septem vero post diebus venit dictus Hilarius, habens duas Commentarienses Consulatus, & multos aduocatos ex Areta & Acalone, & omnes ministros publicos. Statim autem comprehendit tres primos, & accepta ab eis satisfactione, ostendit

dit ei diuino edictum, quod iubebat, ut clauderentur idololorum templa Gazæ ciuitatis: & cursum omnibus, quæ erant in eis simulacra, & clausit: Marnæ vero simulacrum fuit latenter consuli, pro eo plurimis acceptis pecuniis. Rursus autem facebant, ut solerent Idololatriæ, nefaria. His finis Marci legationis, pia Imperatoris mente effectum, qui quærebatur, optimum consecuta, sed ministri auaritia omnino frustrata. Quomodo autem, Christianos iterum laceffentibus Ethnicis, ipse Porphyrius post annos tres consulit se ad Imperatorem pro demolitione Marnæ delubri, suo loco dicturi sumus. Quod vero spectat ad S. Ioannis Chryostomi officium aduersus idololatriam Gazensium impensum, plurimum ipsum laborasse, ut & in Phœnicia eam extirparet, suo loco dicemus.

Ceterum quantumlibet cupiditate Hilarij causa profusus reddita fuerit Marci legatio: haud tamen Dei virtus euacuari potuit, quin de conersione Gentilium trophæa saepe referret. Nam subdit ibidem Marcus diaconus de Alia nobilissima femina pariente, quæ cum factum non posset emittere, nec vlla medicorum arte vel deorum Gentilium ope iuuaretur, per nutricem Fidelem, à Porphyrio accepta potestate eam curandi, liberata est: Cum ei (inquit) nutrix voce magna coram omnibus ait: Dixit magnus sacerdos Porphyrius: Iesus Christus filius Dei viui te sanat. Crede in eum, & viues. Statim mulier, cum valde etulasser, edidit factum viuum. Omnes autem, qui illic sunt inuenti, obsequati, exclamauerunt: Magnus est Deus Christianorum: magnus est sacerdos Porphyrius. Die autem sequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes necessarii euntes ad beatum Porphyrium, prouiderunt ad eius pedes, petentes Christi significationem. Beatus vero cum eos signasset, & fecisset catechizandos, dimisit illos in pace, præcipiens eis, ut vacarent sanctæ Ecclesiæ: & paulo post cum omnes catechizati inuissent, baptizauit eos, necnon etiam infantem cum muliere: vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui vero fuerunt illuminati propter occasionem mulieris, erant numero sexaginta quatuor. Sicque hoc modo tum CHRISTVS de Ethnicis triumphauit hoc ipso anno, post trimum vero demolitione Marnæ perfectam fuit victoriam consecutus, quomodo autem id acciderit, suo loco dicemus.

IESV CHRISTI
Annus 399.

ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMP.
ANNUS L. ANNUS 5.

ANNUS, qui sequitur, Christi trecentesimo nonagesimo nono, Consulatus Manlij Theodori & Flauij Eutropij eunuchi nomen dedit. Verum alterum Consulatum tantum, nempe Theodorum, expuncto Eutropio, vetera retine monumenta.

Sed ad limen anni huius paululum confidens, remoretur oratio, antequam vteriora referatur. Quod enim ad Theodorum, cognomento Manlium, spectat: Christianus hic erat, & adeo eruditus, ut eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facile princeps. Quantum autem huic S. Augustinus tribuerit, & sibi eum prætulit, ipsam audi: Ille (inquit) temporibus, ut omittam ceteros, vir & ingenio, & eloquentia, & ipsis insignibus numerosis fortune, & quod ante omnia est, mente prestantissimus Theodorus, quem bene ipsa nostri (matrem enim suam alloquitur) id agit, ut & vniuersis & apud posteros nullum gigni hominum de literis nostrarum temporum iure conuenerit. Mei autem libri, si quorum forte manus tetigerunt, leuissimis, meo nomine, non dixerunt, Ille quis est? codicemq; proceperunt: sed vel curiosi, vel nimium studiosi, contempta vilitate librorum, intrare perregerunt, me tecum philosophantem non moleste ferent. hæc Augustinus, qui ad hunc ipsum Theodorum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum scripsit de Beata vita: de quo in Retractationum commentario b, dum eiusdem Theodori meminit:

HILARI
AVARITIA
IRRITVM
REDDITE-
DICTVM
PRINCIP.

XC.

GENTILES
CHRISTI
VIRTUTE
CONVERSI
AD FIDEM.

L.

DE MAN-
LIO THEO-
DORO
CONSVLE.

Aug. de
ord. lib. 2.
c. 21.

Aug. re-
tract. lib. 1.
c. 2.

Aug. de Civit. Dei lib. 1. c. 10.

II. Claud. de Consul. Theodor.

LAVDES MANLI THEODO-

RI.

III. SCRIPTA THEODO-

RI.

IV. DE EV- TROPII CONSULATU PROERO-

SO. Claud. de Consulatu Theod.

IV. Claud. in Eutrop. lib. 1. c. 10.

V. Claud. in Eutrop. lib. 1. c. 10.

POTENTIA EUTRO-

PII. f. 10. d. 1. verbo arcad. de Theo-

dolij.

Disiucet autem illi (inquit) quod Manlio Theodoro. ad quem li-
brum ipsum scripsi. quamvis docto & Christiano viro. plus tribuo
quam debere. qui & alibi a eiusdem meminit Consulatu.

Sed & Claudianus b. quamvis Ethnicus. cum tamen
Panegyrim de eiusdem Theodori Consulatu cecinit. dum
hominem ex diuierorum magistratum functione com-
mendat. celebratq. virum omnibus scientis eruditum &
eloquentissimum omnium; virtutem eius animi pre-
ceteris extulit; cuius preconio auspiciatus carmen. ita pra-
cinit:

*Ipsa quidem virtus pretium sibi. sola. late
Fortuna scura nitet. nec fasibus vili
Erigitur plausu petis clarescere vulgi.*

Et post multa de eodem virtutis merito ab Honorio in
ordinarium Consulatum euecto. deique Honorio Impe-
ratore. qui eum curauit Consularem. haec addit:

*Quem quater ipse gerit. perfecto detulit anno.
Deposuitq. situs. te succedente. curules.
Crescite virtutes. facundiaq. floreat atas.
Ingenij patuit campus: certusq. merenti
Stat saeuor: ornatur propriis industria donis.
Surgit seposita. quae obruit ambitus. artes.
Nil licet inuidia. &c.*

Fuisse autem Theodori lucubrationes excultissimas.
idem Claudianus affirmat. & inter alia de Genesi & parti-
bus animae; de quibus ipsius lucubrationibus idem ipse
paulo superius:

*Vel quis non sitiens sermone mella potest.
Deferat Orpheos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem. aut partes animae. per singula talem
Cernimus. & similes agnoscat pagina mores.*

haec & alia plucima de ipso Claudianus. ad quem lectorem
reuenimus. Tali tantoque Manlia praeca gens. Christo
coniuncta. illustata erexit honore. cum eum cum nostro.
tum exteri in Theodoro plurimum commendarint. Sed
dolemus clarissimi viri scriptorum monumenta esse de-
perdita. Haecenus vero de altero Consulatu Romae
creato.

Porro. qui in Oriente ab Arcadio Consul collega crea-
tur Eutropius. quod Eutychus. ferulisq. generis. & per-
ditis moribus esset. minime dignus habitus est. vt Latinis
Consularibus Factis adscriberetur. Ad ipsum enim allu-
dens haec Claudianus e:

*Non hic violata curules.
Turpia non Latios inuestant nomina Fastos.
Fortibus hac concessa viros. solusq. gerenda
Patribus. & Roma nunquam latura pudorem.*

Videtur enim in antiquis marmoribus incisis inscriptio-
nibus hunc annum non nisi Theodori Consulatu signari.
sicut etiam & Honorij Imperatoris rescripta. atque alia
vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Consulatus
eius memoria reliqua fuit: nam eo damnato. ipsius
quoque & Factis expunctum est nomen. vt idem Claudi-
anus & necnon Socrates atque Sozomenus affirmant. reli-
ctum tradentes nomen tantum Manlij Theodori. Cae-
terum claudicans altero pede annus. felicior tamen ope
diuina cucurrit.

Certe quidem pro monstro habitum est. vt eunuchus
altheus gynaeceis. summum attingeret apicem dignitatum.
actanto praefectum iunctus collega Consul eligeretur. vnde
& merito idem vates e:

*Omnia cesserunt eunuchis Consule monstra.
Hec vixit a calig. pudor: Trabata per verbes
Offendatur anus. vitulorumq. effeminat anni.*

Ante Consulatum autem. cum & pro arbitrio iuuenas
moderaretur Imperij. adeo eminebat Eutropius summae
potentiae splendore coruscus. vt in ipsum potius. quam in
Arcadium conuersi essent omnium simul cum oculis ani-
mi honorem cupidi. De his enim Suidas s. post recitatos
in probos eunuchorum mores ex Cyrillo. haec subdit: Sub
Eutropio eunuchorum Arcady Imperatoris. genus eunuchorum
propter illius auctoritatem & potentiam adeo creuit atque multauit
est. vt nonnulli tam verbati cum eunuchi fieri vellent. & se Eutro-

pius fore sperarent. vna priuati sint vna cum testibus. etiam Eutro-
pius amisso. Antea statue ipsi passim collicabantur. & edificia
extruabantur. & ab eo illustrabantur splendidiuora tota vrbis. haec
ipse.

Quod enim in sacris Prouerbis est q. Contemiscere
terram pro feruim cum regnauerit: ita plane accidit Eutro-
pius eunuchus ad turpem vsum sapienter vendito. ac tin-
dem dominium assecuro: sed & diuinae quoq. Scripturae
contententia de eo Claudianus his versibus b:

*Afferno nihil est humili. cum surgit in altum.
Cuncta ferit. dum cuncta timet: desinit in emies.
Vt se posse parent. Nix bellua terror vlla est.
Quam ferui rabies in liberi colla furentis. &c.*

Addita vero potentia cum feuitia. incensa semper ardens
in eo fax. totum plane Orientale pessum dedit Imperium.
Tolerauit tamen omnia ista Deus. quousque profanus fa-
cra non tergit: cum vero & ad altare miseris confugien-
tes crudelitas & impietas eius inuasit. procius diuinam
in se vindictam sentit armatam. At quomodo id acciderit.
iam aggredimur enarrare.

Cum Eutropius multa arte questum & industria ap-
cupatum tandem Consulatum adeptus esset; mox infelicis
nesciens in summo honore summam ipse ignominiam
comparauit. Etenim (quod Zosimus & alij testantur) est
ante hac Gaius in Arcadium parum aequo esset animo.
quam ob causam tot tumultus per Tribigildam excitaret
in Asia: audito autem Eutropium sibi infensissimum hoc
anno ad Consulatum vsque prouectum. maiori aethans
ira. furore barbarico debacchatus in Asiam potentia Tri-
bigildi fodere sibi coniuncti. eo tandem desperationis
res Imperij Orientalis adiegit. vt coegerit Arcadium Impe-
ratorem. quas ipse velle pacis conditiones subire. quem
barbarus ferox animo. fretus viribus Tribigildi. quem
suo moderabatur arbitrio: inter alias pacis conditio-
nes illam licet indignam Imperatore. iustam tamen Eutro-
pio. praescripsit Arcadio. neque vt sibi ille dedere-
tur Eutropius Consul. Zosimus enim rem gestam sic
narrat i:

*Postulata vero a Gaius. ab Imperatore scilicet. hac conti-
nebant. vt malorum omnium auctor Eutropius sibi deleteret. in
quem ipse staretur quicquid vellent. His auditis Arcadius. & ac-
cessit Eutropium. & abrogata dignitate dimisit. Eutropius curis
ad Christianorum Ecclesiam pergit. quae ab illo tempore in astra con-
fusa reuoluit. Opus habuit confugere ad Ecclesiam. qui
haud pridem (vt vidimus anno superiori) ius Ecclesiae in-
perbalicentia violauerat. Aderat tunc temporis ibi Ioanes
Chrysothomus. qui miserum altaris praesentem
basim protexit: nec fuit inde a satellitibus abstrahi homi-
nem. nisi appposito ab Imperatore iurciurando. non dan-
dum fore ad necem Gaius ipsum Eutropium. Acta sunt
haec paulo post Paschatis dies. cum Imperator. milites. at-
que populus communibus votis ac vocibus necem Eutro-
pij conclamassent. Sed cum Imperator audisset ipsum
ad Ecclesiam confugisse. religione repressus. veluti dei-
nitatis quibusdam fulgoribus repercussus. commisit se-
i immo & furentes adhuc milites. habita oratione. com-
pescuit. ne in Ecclesiam ad necem hominis auderent in-
tampere.*

Populus tantum. cui patebat Ecclesia. & timebatur. ne
odio. quo in Eutropium flagrabat. in eum infesto agni-
ne insiliret. vt compelleretur. esse reliquum videbatur.
Sed quomodo quis exundantem torrentem aquarum im-
bribus momento temporis exicare. vel retrosum flecte-
re humanis viribus valuisse? Praestitit id tamen diuina
virtute Chrysothomus. pollens viribus eloquentiae: sug-
gestumque concedens. silentium manu indicens. con-
cionaturus ad populum. mira dicendi arte. in eo primum
vegatus est. vt in Eutropium inuectus. eum omnium mi-
sererrimum populo ostentaret; vt sic illud. quod conaba-
tur. efficeret. nempe vt eum ad eius commutationem in-
fleceret. ageretur. vt pro eius vita rogaret. qui in ipsum
caput inclamans. nuper Ecclesiam ingressus erat. Porro
Socrates. siue alij. qui animi Chrysothomi consilium
minime perpenderunt. sane impudenter arrogauerunt

VI. Provo

IV. Claud. in Eutrop. lib. 1. c. 10.

VII. GADIA IN ARCA DVM AN MATIA.

VIII. QZD. GAD. NAS. DVM. TROPIA.

VIII. PVTRO. DVM AN. ECTIA.

IX. GILTYO. STOMY. COHIBIT. POPULI. NE INO. LIAT. IN. EUTRO. PIVG.

XIII. EUTRO. PIVG.

lucio

X. ORATIO CHRYSOSTOMI IN HYTHROPIVM.

XI. ENCYCIVIA IN HYTHROPIVM.

XII. ENCYCIVIA TIO DE INVECTIVA IN HYTHROPIVM FACTA.

sancto Episcopo notam inurunt, quasi superbe nimis in miserum humi prostratum Eutropium insultarit. Vt quid hic recitanda est ipsa tunc obiter dicta conicio; ex qua prudens lector intelliget, quam miro vltus est eloquentiarum officio, vt in Eutropium concitatum populum mitigaret. Quod & egregie praestitit: vltque adeo, vt furore deposito, pro miserando Eutropio populus lacrymas etiam funderet, & ne daretur neci, precibus apud Deum atque Regem pariter expeditit. Sed hic ipsam admiratione maxime dignam reddamus orationem, ab exceptoriis tunc, vt se habet, ex more conscriptam, est autem huiusmodi:

Si vniuim ante, nunc maxime licet dicere: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Vbi nunc inuictus ille Consulatus splendor? Vbi illustres illi sales? Vbi applausus illi ac choreae, epulaeque & festi conuentus? Vbi corona & aula? Vbi strepitus urbis, & ille Circensium spectatorum sanctae acclamationis? & adulationes? Omnia illa praeterierunt: procella vhenensis solia deiecit, arborem solatam reddidit, iam radicitus rucilantem: tantaque vi uenti impulsa est, vt cum neruosi eius vinctus concesserit, tum ipsam funditus proflerere minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi conpatationes & coena? Vbi paratissimi exanimi, & merum per totam diem exhaustum, variisque coquorum artes, & potentatus cultus illi ad gratiam omnia dicere ac facere assueti? Omnia illa nihil nisi uoluntatem seminum fuerunt, appetens die, euascenti: flores fuerunt ueni: vere exalto, maruerunt omnia: umbrae erant, & praeterierunt: sumus erant, & soluta sunt: bulla erant, & dirupta sunt: aranea erant, & lacerata sunt. Quapropter spirituale hoc dictum occinamus, indefinenter dicentes: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Hoc enim dictum in parietibus, in uessibus, in foro, in cubus, in uis, in fenestris, in iaculis, sed potissimum in uinis, cuiusque conscientia continenter inscriptum esse oportet, omniuique tempore cogitationi obuersari: quandoquidem negotia fundantur, & personata ac inimica ueritate opinione apud plerisque sui perierunt. Hoc dictum in praedico, in cena, in ceteri hominum, quaeque proximam suam compellere oportebat, idemque ab illo uicissim audire, nempe, Quod uanitas uanitatum, & omnia uanitas.

An non aspidem tibi dicebam, fugiuit esse diuitias? tu uero nos non seruabam. An non dicebam, fugiuit serui cas naturam habere? tu uero credere uolebas. Ecce experientia docuit, quod non solum fugiuit & migrata, sed homicida etiam sunt, vt qua in metum te nunc conuincunt. Nonne dicebam tibi, cum me indefinenter oburgas uera monentem, quod ego tibi potius amicum esse, quam adulatori, ego redarguor maiorem tui curam gererem, quam qui tibi omnia obsequerentur? Nonne & hoc addebam, fide digniora esse uulnera ab amicis, quam vitro se ingerentia oscula inimicorum? Si mea uulnera uulsi, hanc quaequam tibi illorum oscula hoc exitum attulissent: mea enim uulnera sanitatem afferunt, illorum oscula morbum inuicibilem tibi conciliarent. Vbi nunc pacillatores tui? Vbi qui in foro populam de uia decedere cogebant, tuasque laudes passim apud omnes depradabant? trausfugerant, deseruerunt tuam amicitiam, suam securitatem tui pericula querant. An non tales nos: sed & tuos, quoniam egre ferentem, non desistimus, & nunc collapsum proteginus, & inuicem. Ecclesia a te hostiliter habita, expansio sinu te suscipit: Theatra autem magis obsequia te culta, quorum causa sepius nobis in sensu fuisit, & prodiderunt te & perdidit. Attamen nunquam desistimus hinc uerbo alloqui: Cur ista facis? In Ecclesiam delectabar, & teipsum in exitum praecipitem agis? Et tu haec omnia monita negligit praetercrebas: & Circensium quidem multitudine, exhaustus in te non facultatibus, glaudium in te acuit: Ecclesia uero tuo favore exagitata, vitro circumque cursum, si quo pacto te ex his castro implicium extricare queat.

Et haec nunc dico, non quo prostrato insultem, sed quod eos, qui aduic flant, tutiores reddere cupiam: nec ut plagam uulnerati respiciam, sed ut nandam uulneratos in sanitate conferrem: non ut iactantem fluctibus demergam, sed ut eos, qui secundis auribus uigilant, erudiam, ne forte cum ipso nauigio in profundo deferantur. Quo autem modo caueri possit? nimirum seruum humanarum mutabilitate confideremus. Si enim iste mutatio nem tenuisset, nunc eam non praeteriret. Sed quantum iste nec

domeficus, nec alienis consiliis corrigi potuit, vos saltem, qui diuitis extolimini, huius calamitatem in uestrum profectum conuertere. Nihil enim est humanis rebus inferius, quapropter quantum nomine carum uilitatem signifiueris, minus quam pro rei ueritati dixeris, uel si sanum eas, uel sanum, uel somnium, uel flores ueritas, uel quodlibet aliud nominaueris: vltque adeo sunt fragiles, & magis nihil, quam nihil ipsum. Quod autem non solum nihil sunt, sed & in praecipitis flent, uel hinc apparet.

Quin hoc homine fuit excessus? Nonne in toto Orbe diuitis praecelbat? Nonne ad ista fastigia honorum conuersit? Nonne omnes eum formidabant ac uerebantur? Sed ecce factus est & uincit miseris, & seruis miserabilior, & menducis fame tabescitibus indigentior, per singulos dies praeculis habens gladios in se exactos, & praecipitia, & carnifices, & uiam, qua ad supplicium ducit. Ac neq; memoria praeteritarum uoluptatum fruatur, immo nec luce quidem communi, sed meridie quoque tanquam in densissima nocte, angustius parietum inclusus, oculorum uis priuatur. Et quorsum haec commemorare attinet, cum quantumuis aduic, nullis uerbis exprimere ualeam, quis illi animus sit, per singulas horas capiti supplicium expellanti? Aut quid nostris uerbis opus est, cum ipsi calamitatis imago ob oculos nostris uerteret? Nuper namq; uisus ad eum a Rege qui uel per vim hominem pertraherent, cum ad sacrae arae confugisset, buso pallidior factus, nunc quoque nihil meliorem quam mortui colorem obtinet. Accedit hic dentium ariditas, tremor totius corporis, uox singulians, & lingua titubans, in summa talis habitus, qualem oportebat habere animam, qua iam metu obrigisset.

Hac dico, non exprobandi causa, neque insultans eius infortunio, sed ut animum uestrum molliam, & ad commiserationem pertraham, eoque inducam, ut praesenti homini parca sit contentus. Quoniam enim multi sunt & nostri ades inhumani, ut nos etiam inuicent, qui eum susceperimus: illorum darditiam nostris sermonibus molliere uolens, misericordiam istius tradico. Quid enim est, quae se, dilecte, quod indigne fers? Dices, Quia in Ecclesiam confugit, qui eam indefinenter oppugnabat. Atque hoc potissimum nomine glorificandus erat Deus, quod permisi eum in tanta consuetudine necessitate, ut & potentiam Ecclesiae, & clementiam desereret: potentiam: eo quod in tantam incidit mutationem ob similitudinem, quam cum illa habebat: clementiam uero, quod inuestitorem suam obiecto nunc scuto protegat, & alarum obtentu protegat, praeteritarumque iniuriarum oblita, sinu ut amantissime pandat. Hoc enim quous tropaeo splendens, quous uictoria illustris: hoc Etrusco, hoc Indeo pulcherrim: hoc placiditatem uultus eius ostentat, quod hostis captiuo parcat, & ab omnibus desertum ac contemptum, ut amantissima mater sui uelamentis occultet, Regis simul iura & intolerabili populi suorum ac odio se opponens: hoc ipsum est excidium altari ornamentum.

Dices, Hoc cene ornamentum, hominem scelus, alicuius, rapacem altaria contingere? Cane talia dixeris, quandoquidem & meretricis pedes ipsius Christi contigit, incesta illa & impurata: nec tamen hoc in crimen Domino Iesu cessit, sed in laudem magnam & admirationem. Neque enim purum impura offendet, sed scelus meretricis puris & inculpabilis suo contactu purificauit. Cane iniuriarum meminere, o homo. Crucifixi illius serui sumus, dicentis: Domitte illis: non enim sciuat, quid faciunt. Dices, At praesente huius loci rescriptum legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc rescripta didicit, quale sit quod fecit, & summet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbi totus spectaculum, & sicut licet, omnes tamen admonet: Nolite haec facere, ne qualia ego, patiamini, sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac uenerationem sibi comparat, quod leuitem uinculum contineat. Quandoquidem & regia effugit non tantum ornata ex eo contingat, si solus Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regis barbari manibus post terga reuinctu proni iaceant.

Et quod non uerba modo sint ad persuadendum parata, uolmet festinatione uestra ac concussu attestamini. Etenim praecelatum hoc uobis spectaculum, & hilaris conuentus contigit: nec inuicem nunc uideo populi frequentiam, quam in praecelata sacra Pascha celebritate. Ad hoc exciti estis istius silentio, quod in praesentiarum, quous tuba clariorem sonum mittit. Et uirgines

XIII. EUTROPII OLIM SPLENDOR ET PRAESENS CALAMITAS.

XIV. IOANNES CHRYSOSTOMVS APERIT ANIMI SVI CONSILIVM.

HOSTIS HYMILLATIO ECCLIAE TRIVMPHVS EST.

XV.

XVI. FREQUENS POPULI CONCURSUS AD VIDENDVM EUTROPIVM.

p. meritis, & malitiam, & vitiis viciis relicto, viciis...

XVII. MAGNUM REEVM INCONSISTANTIE...

XVIII. OPVLVS CLEMENTIOR IN EYTRIOPIVM...

XIX. EXHOR- TATIO AD INFER- NIENDVM PRO EY- TROPIO.

Mat. 9.

inde nos quoque ad hunc modum illius propitiemus...

Cum hac autem in hunc modum sanctus Episcopus magna dicendi efficacia perorasset...

Simulque tradunt, tunc abrahem Eutropij Consulibus...

Scindere nunc alia meditari ligna seuri. Falsibus & tandem vapulata ipse suis...

Quod vero Ioannes Chrysolomus ea oratione testetur...

Sed nec tacendum de Eutropio, quod magni momenti est scilicet...

a religio-

XX. LIBER... XXI. EYTRIOPIVM... XXII. Nove... XXIII. EYTRIOPIVM...

religione Christiana penitus abhorrentem. unde ex his
amplius habes, quo efferas Christi praemia, dum Chri-
stianorum & Ecclesiae hostem, vt necem effugeret, ad
Christi altare profugum compulsum, inquit licet, confiteri
vel factu silem Christi potentiam. Quod enim Gentilis
fuerit Eutropius, licet id alij dicere praetermiserint, iudex
est S. Prosper, qui res gestas sui temporis scripsit: de ipso
enim post Symmachum aequè Ethnicum haec ait: Eutro-
pius quos praecipue plurimum, animi & mente paganus, cum in
conuentionibus Ecclesiae edictum obrepente ab Arcadio Christiano Imp.
surreperit, vt si qui ad eum confugeret, citam ab altari sublatus, pae-
na laeret amplius; dicitur incluso, sine sententia prior propinatus
est; offensam quippe praedicti Regis incurrens, ad eum refugium, quam
ad eum, non lauit. Quam sancta mater pietatis gremio suo suscepit
miserantem; cui per venerabilem sacerdotem Ioannem imperatoris ve-
niam, sibi & superbi vitam contulit & salutem; cuius exemplo cum
alij ad amicum inuicem, tantum esse eum contra b. stimulum edicta-
re, haec Prosper.

Ad postremum autem recitanda hic nobis est senten-
tia exilij in Eutropium ab Arcadio lata, publicisque locis
aethra: retinet adhuc eam indelebili memoria tabulae
Theodosianae citata descriptam:

Arcadius & Honorius A.A. Aureliano Praefecto Praetoris. Om-
nes res Eutropij, qui quondam Praepositus sacri cubiculi fuit, Ara-
rii nostri calcula aduincimus, erepto splendore eius, & Consulatu:
cetera illius & commemoratione nominis eius & consilio sortis-
bus publicatis: vt eundem vniuersis actibus antiquatis, omnia in-
terfuit tempora, nec eum enuocatione saculi nostri laeserit appa-
reat, nec cogensit, aut qui sua virtute ac ualuerit Romanas
sine propugnet, vel qui eosdem seruandi iuris aequitate custodiant:
quod diuinae praemium Consulatus laetanturum prodigium conta-
gione soluit. Patriatus etiam dignitate atque omnibus inferio-
ribus spoliatus esse cognoscat, quos moram polluit sciantate.
Omnes statuas, amnia simulacra, tam ex aere, quam ex marmore,
fide ex suis, quam ex quacumq; materia, qua apta est effigien-
da, ab omnibus ciuitatibus, oppidis, locis, priuatis ac publicis praeci-
piamus aboleri, ne tanquam nota nostri saculi obtutus polluat in-
tentionem. Adhibitis itaque suis custodibus, ad Cyprum insulam
perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat, vt ibi-
dem perpigiis cura uallatus, nequeat suarum cogitationum rabie
caeca miscere. Dat. VII. Kalend. Febr. Constantinop. Theodoro V. C.
Consule. sed quod ad diem dati relcripti pertinet, pla-
ne errot itreplet, cum ex S. Ioannis Chrysolomi ho-
milia in Eutropium superius recitata appareat con-
pachale tempus confugium Eutropij in Ecclesiam con-
tingit.

Sed animaduersione dignum existimo, extare aliam
eiusdem Ioannis Chrysolomi homilia d in uerba illa
Palmi quadagesimi quarti, Assit Regina a dextre tuas. Et
cui praefixa est inscriptio, qua significatur eam habitum,
cum Eutropius extra Ecclesiam deprehensus est. Verum
alium ad Eutropij casum ibi ultimo esse descriptum;
multa enim ibi sunt, quae ei aptari minime posse uiderentur;
vt quod in primis ibi dicitur, cum decenterem Eccle-
siam captum esse, qui intus rarus agebat, quod quidem de
Eutropio nequaquam dici posse uidebatur: sunt enim haec
ibi uerba Chrysolomi: Ne mihi dicas, quia qui productus est,
productus Ecclesiae est abreptus. Nisi decessisset Ecclesiam, non ef-
set productus. Ne dixeris: Quia eo confugit, productus est. Non de-
cessit cum Ecclesia, sed ipse Ecclesiam: non in intus Ecclesia est
productus, sed extra Ecclesiam; quoniam se subducit ab Ecclesia.
Sed & quae subduntur inferius, his temporibus minime
conuenire possent, cum ait: Cum milites cogentur,
ac distringuntur esse; cum ciuitas flamma ferorij esset accensa;
cum imperiale diadema nulla iam uiribus polieret, simul & vulgi
conuictu pateret paupora; cum plena insana essent omnia: quo in
loco condite erant diuitie &c. Vides ex his in ipsum Impe-
ratorem commotis turbas, & populi concitatum esse fa-
torem: quae quidem in causa Eutropij facta minime re-
periuntur. Rursum uero, quod post nonnulla ista adii-
ciat: Quos & quanta mutationes contigerunt, ex quo diuiti-
bus praesati? ex his plane intelligas haud hoc tempore eam
esse habitam cōtionem, quo uix annum sedis ipsius Chry-
solomi numerari contingat; cum interea nihil profus

mutationis, quam quod de Eutropio est enarratum.
Constantinopoli euenisse, quisquam ualeat ex scriptis
historis demonstrare. Quod si haec tamen omnia re-
bus Eutropij (vt se habet inscriptio) aliquis omnino exi-
stimauerit alluenda: tunc, quae à nullo alio auctore ea in
causa scripta esse reperiuntur, multa componat compin-
gasque simul necesse est, singatque pariter, vt eadem quo-
quo modo sibi cohaerant. Sed de rebus Eutropij haec
tenent.

At quid post haec Gainas perfidus barbarus? haud
quod pollicitus uidebatur, Arcadio se subicit Imperato-
ri, hostiliaque arma deponit; sed insolentior factus, fre-
tus copiis Tribigildi, Chalcedonem ueniens, iuratae pacis
nullam ducens penitus rationem, contumelioso animo
imperare aggreditur Imperatori: Postulabat enim (inquit
Zosimus) vt Princeps ipse eum conuinceret: nec enim se cum
alio quoquam, praeter hunc, allocuturum dicebat. Ita quidem
notas meditatur caedes. Neque enim exaturatus barba-
ricus animus miserando Consulatu casu, qui ceteris Eutro-
pij hostibus lacrymas quoque eliciuisset iniuris: aliorum
insuper, qui primarios gererent magistratus, nempe Au-
reliani Praefecti Praetorio, & Saturnini uiri clarissimi, fe-
ta Gethica sanguinem siccabat. Iamque & conceperat
animo, Gentilibus suis, quibus Ecclesia (vt ait S. Hiero-
nymus) esse soleret in tentoris, templum aperire Con-
stantinopoli. Sed ignorabat infelix, negotium sibi futu-
rum cum robustissimo omnium duce, concertaturumq;
se cum eius urbis Antistite, infracti pectoris sacerdotem, à g
Deo dato populo illi in ciuitatem deuotam atque colum-
nam ferream, ac murum aereum, Deique promissionibus
solidius confirmato. Sed quod nobis suo quere, ex inslu-
tuto, reddenda sunt anno, haec; testificatione Zosimij sub
Consulatu Aureliani facta esse noscuntur: in sequentem
annum tantae rei gestae spectaculum, cupidum licet haec sci-
re, disserere cogimur: cum tamen sciamus aliquos cuncta
simul admixta, & absque temporum ratione, sub hoc an-
no consula miscere; vt inter alios Marcellinum in Chro-
nico, qui & Arcadium auctum filia nomine Pulcheria pre-
senti anno, sub eodemque Consulatu, testatur. Sed res ge-
stas à S. Ioanne Chrysolomo hoc anno Constantinopoli
prosequamur.

Ex miserando itaque Eutropij casu (vt uideimus) satis op-
portunum ei suppeditatum est argumentum edoncionibus
infestandi mundi huius illecebras cunctas, tum potissi-
mum turpia illa populo solita exhiberi spectacula; uimq;
addidit dicendi faciendae anni huius minae caelestes, ni-
mirum cum lingua ignea, mala portendere caelum uisum
est, iuxta illud Lucani b:

— Terris nimit autem regna cometen.
De quo Socrates: Tam graue (inquit) etiam imminet per-
iculum ciuitati, vt cometa maximus a caelo ad terram usque per-
uadens (similem uero ante nemo uoquam aspexerat) illud ipsum
portenderet, quod dicimus anno sequenti: eademq; de ad-
mirando prodigio Sozomenus h. habet. His accessit in-
gens aëris siccitas, vt caelum aereum esse redditum uideret-
tur. His (inquam) omnibus rerum accidentibus Chryso-
stomus bene uisus, validius aduersus spectacula declama-
uit, terrorem incutiens, vt inter alia illis uerbis h. Quotidie
contremisite, ne irascatur Deus, & peratis de uia iusta. Vel ipsa si-
gna agnoscite: quia arcum factum est caelum, & terra ferrea, ita ac-
cidit Deus ipsa elementa loquuntur: Filij hominum in quosque gra-
ues corde? Vt quid diligitis uanitatē in spectaculo, & quartis men-
daciū in histrionibus? Scitote, quoniam irascatur Deus omnem
animum non recedentem de Ecclesia. &c.

At quid tandem effecit praedicans uerbum oppor-
tune & importune? illud plane magni momenti opus,
vt spectaculum illud oblectatum, Manana dictum, pe-
nitentia aboleretur: quod ante liblarum, deinde ante fricen-
nium, sic fuerat relinutum, vt quae turpia essent & inho-
nesta, in coefferent, dato tunc his uerbis Imperatoris re-
scripto n:

Clementia nostra placuit, vt Manana prouincialibus Latitia
redderetur: ita tamen, vt ferretur honestas, & uiciorum casti-
moribus perferret. Dat. VII. Kal. May, Constantinopoli, Arcadio

XXVI.
GAINAS
RECRUDE-
SCIT 56-
VITIA.

e Zosim. 1.3.

f Hieron.
epist. 7.

g Hieron. 1

XXVII.
S. IOAN-
NES CHRYSO-
STOMO
MVS DE-
CLAMAT
ADVERSUS
SPECTA-
CVLA.
h Lucan.
lib. 1.
i Socrat. lib.
p. 6.
& Soz. 1.
p. 6.

l Chrysol.
homil. in
psalm. 8.

m Psal. 4.

XXVIII.
MANANA
SPECTA-
CVLVM
SVBLA-
TVM.
n l. p. 6. M.
tama C.
Theod.

quarta

al. 2. de Ma
imo. G.
Theod.

XXXIX.

QVALE IM-
PVVICVM
SPECTA-
CVLVM IN
QVOD DE-
CLAMAT
CHRY-
SOST.
Cory ist.
Ioani de
David &
Saals.

XXX.

MAIUMAE
SPECTA-
CVLVM
VNDE SIC
DICTVM.

quartum & Honorio tertium A.A. Conf. Sed vt proclit ead ad
decretoria humanum genus, vt facilius sita voluptate pen-
nitus ablinere, quam, ea concessa, intra honesti limites
contineri: aduersus eiusmodi obsecrantes iterum etrum-
pentes fuit Ioanni Chrysofomo iterum atque iterum de-
clamandum: quamobrem effecit tandem, vt eadem peni-
tus vetarentur, dato aduersus eas eiusmodi ab Arcadio Im-
peratore rescripto a:

Ludicra artes concilium agitari, ne ex nimia horum restrictio-
ne tristitia generetur. Illud vero, quod sibi nomen procaze licentia vin-
dicat. Matam autem factam atque indecorum spectaculum denegamus.
Datum V. K. Non. Octobris, Constantinopoli, Theodoro V. C. Consule.
Ista quidem sanxit Arcadius, haud dubii impulsore Chry-
sostomo.

Quam autem sceda haec spectacula fuerint, inde licet
capere argumentum, quod Iulianus Apostata in Miso-
pogone Antiochenis probo obiicit, quod in Maiumae fe-
rias pecuniam effunderent, & a sacrificiorum impensis se-
penitus continerent. Sed qualia haec ipsa essent, ex par-
te saltem assequi licet, nimirum ex iis, quae idem Ioannes
Chrysofomus, eadem acerrimis inuictibus insectando,
sic inter alia habet b: Non metuis, non expausis, dum oculis,
quibus illic lectum, qui est in Orchestra, spectas, vbi detestanda ad-
ultery fabulae peraguntur, isidem hanc sacram mensam intueris,
vbi tremenda peraguntur mysteria? dum iudem auribus audis &
fortium obscene loquent, & Prophetam, Apostolumque ad arca-
na Scripturae introducentem? dum eodem corde & letitia sumis
venena, & hanc hostiam sanctam ac tremendam? An non sunt
haec vicia subuersio, coniugiorum corruptela, bella, pugnae &
rixa in domibus? Cum enim spectaculo illi dissoluitur, ac mol-
lior, lasciuiorque omnisque pudicitiae hostis factus, dominum redieris,
vix ob aspectus nimis erit inuicendus, quod si uicem etiam illa fuerit.
Si quidem inflammatus illa concupiscentia, quam in spectaculo
hauisisti, & ab illa noua spectatione, qua te dementauit, captus,
sebram & modicam vixorem, vultuque plebis contentam desi-
cis, contumelia afficit, innumerique probris opus; non quod quic-
quam habeas, quod in illa capies: sed quod erubescas conspici
morbum; quod pudet vultus offendere, quo in spectaculo sancti-
tatis redisti domum, &c. haec & alia ad eos, qui impudicam
obsecratorum spectaculo suos antea commaculassent ob-
tutus, ac postea illotis (& tauri) manibus ad sancta perge-
rent, cum diuini sermonis audiendi causa ad Ecclesiam se
conferrent: in quos haec paulo superius: Quapropter equi-
dem horum: rogoque vt prius confessione ac penitentia, aliique re-
mediis omnibus sese a peccato ex theatricis spectaculo contracto per-
purgent, atque ita diuinos audiant sermones. haec ipse, plane infi-
mans Ecclesiasticam in expandis peccatorum fordibus
disciplinam.

Ceterum quod attinet ad eiusmodi spectaculorum
scditatem, habes eandem expressam ab iplo Chrysof-
mo paulo apertius (quantum tamen pura concionantis
Ecclesiasticis linguae licuit, & castis audientium auribus in-
ferretur erat) in homilia sexta in Matthaei Euangelium
prope finem, quam habuisse cum adhuc esset Antiochie,
vbi Maiumae impudens vigeat spectaculum, & sequenti
homilia septima ordine posita, vbi de cognominatis ibi-
dem primo discipulis Christianis, dicere quidem potes.
Sed vnde dices) Maiumae nomen? Resellimus in Notis
tum Suidae, tum aliorum sententiam illam, quae dicitur,
fuisse Maiumae, festum agitari solum Romae ad Ostia Ti-
berina in mense Maii, vt inde & Maiumae nomen fuerit con-
secutum a. Nulla quippe eius nominis festa antiqua Gen-
tilium continet Kalendaria, neque festorum eius men-
sis solemnum Romanis vllum erat, in quo aliquid (quod
prohibet Imperator) adhiberetur foedum & indecorum.
Inde in eam sententiam pedibus iuimus, vt opinaremur
Maiumae spectaculum esse dictum a ciuitate maritima
Maiumae nomine, in littore Palaestino, vbi erat nauale
Gaza: constat enim eo in loco coli consueuisse Vene-
rem, cuius simulacrum impudicum adhuc integrum ex-
tabat hoc tempore, vt auctor est Marcus diaconus in re-
bus gestis S. Porphyrii Gazensis Episcopi. Quoniam au-
tem modo illud, haud post multos annos, detectum fue-
rit, suo loco dicitur sumus. Quod igitur aduersus eius-

modi obscena spectacula saepius vides Chrysofomum
inclamare, inde irreducimus argumentum. Ipsi Ma-
radio auctorem fuisse dicitur facienda hoc anno legis, qua
impurum Maiumae spectaculum penitus tolleretur. At de
rebus hoc anno gestis in Oriente, haec tenus.

Sed iniustus iam res Occidentalis Ecclesiae. Quae
ex Origenis Periarcho translatione a Ruffino perpetrata
facta, haud mediocriter passa fuerat Romana Ecclesia detri-
mentum; ad postea nullam in Vrbem ad Pammachium &
Oceanum, eorum pteibus elucubrata a S. Hieronymo
germanam eiusdem commentarij versionem vna cum
praefatione ad eodem, quae Origenis manifestata fuit ha-
refes, respicitur. Sed vt & in his exacta temporis ratio ha-
beat: haec omnia ab iplo S. Hieronymo elaborata esse
hoc iplo anno Domini trecentesimo nonagesimo nono
inde ex iisdem scriptis ipsius euident deducimus argu-
mentum; dum in eadem ad ipsos scripta epistola, se tra-
ctationem illam de Seraphim atque Trilagio in Isaac lec-
tum caput Damafum scriptam, ante annos viginti con-
fecisse testatur: quam constat ex his, quae suo loco superius
sunt enarrata, ab eo editam Constantinopoli, cum esset
apud Gregorium Nazianzenum, anno Domini trecente-
simo septuagesimo nono. Quae firmata ab eo exacta tem-
poris ratione, haud curandum, si idem inferius obiter di-
cat iam post quadringentos Domini annos non esse ad-
mittenda in Ecclesiam noua dogmata: Cur (inquiens) post
quadringentos annos docere nos nititur, quod ante nescimus? vel
cum idem dicat, ab obitu Origenis ad illud vsque tempus
centum & quinquaginta annos elapsos, cum contingat
sex amplius numerari: nam haud in eo tunc fuisse ipse Hi-
eronymus, vt tempora ad minutos reduceret calculos. Alio-
qui inconstantia & artis eius impudice relargiuntur ef-
flet, qui vnus temporis diuersas subdixerit numeri ratio-
nes: quarum tamen illa est certior retinenda, quae magis
consentientia reperitur ceteris rebus in eadem Originaria
causa annis sequentibus gestis. Adiecit quoque e-
dem a se translato Origenis Periarcho Hieronymum e-
pistolam ad Ruffinum nouissime scriptam ipsem testat-
ur d in Apologia.

Porro haec omnia eo consilio S. Hieronymus se fecit
se profiteri, vt qui in suspicionem criminis ex Origenis
erroribus a Ruffino in praefatione in Periarcho ab iplo
translato vocatus erat, ex quo quamplures Romae scan-
dala passus audierat: ea se libere purgaret, Fidelesque,
ne Origenis latentibus deciperentur erroribus, admone-
ret, id ipsum ab eo exigentibus (vt dictum est) Pammachio
& Oceano, quod ipse in Apologia prioris hinc verbis si-
gnificat e: Tuae me, frater Pammachi, & tuorum litera com-
pulerunt, dicentes illos (Origenis scilicet libros) ab alio fraudu-
lenter esse translato, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel
mutata. Ac ne parum epistolis habere fidem, misisti exemplaria
eiusdem translationis cum praefatione laudatrice mea. Quae
cum legissem centulifonae cum Graeco: illico animaduerti, quae
Origenes de Patre, Filio, & Spiritu sancto impie dixerat, & quae
Romana aures ferre non poterant, in meliorem partem ab inter-
prete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de
animarum lapsu, de resurrectionis praesigis, de mundo vel mun-
di Episcopi, de resurrectione omnium in aequalem statum, & multo
his deteriora, quae longum esset recitare; vel in vertice, vt in Gra-
eco inueniat; vel de commentarioli Didymi, qui Origenis apertis-
simus propugnator est, exaggerata & firmiora passus, vt qui in
Trinitate Catholicum legerat, in alio hereticum non lauerit. &
paulo inferius: Duplex in opere meo vitia est: dum & he-
reticus auctor proditor, & non verus interpres arguitur. An qui
me putaret in consentire, quae veritatem: interpretatio non neces-
sitate praefatione minus, docui, quibus lector non deberet crede-
re. Sed & ad Ruffinum expostulantem haec ait se. Tantus
spas terrarum separari, quod peccati in te, quod commiseris?
An quia Origenis me non esse respondis? Numquid de sensu mea
accusatio tua est? Et tu finis es Origenis, vel non fuisse, credo
tu anti: si fuisse, suscipio penitentem. Quid dolis, si id sciam, quod
esse te dicit? An quia me, de Origenis libros post te trans-
ferre ausus sum, & interpretatio mea sagillato putatur operis
tui? Quid poteram facere? Missa mihi est laudatio tua, & illi
accusatio

XXXIX.
HIERONY-
MUS TRAN-
SLATIO IN
PERIARCHO-
NOS

e. Hieron.
194. A.

Apologia
Hieronymi
ad Ruffinum
XXXIX.
CORRECTIONES
HIERONYMI
DEBENT
ETIAM
SIC DOL-
RENT
HIERONY-
MUS
E. Hieron.
194. A.

3 Hieron.
Apologia
ad Ruffinum
194. A.

accusatio mea. Tam fortiter me proleque laudauerat, ut situs...

XXXIII.

1 Hieron. Epist. ad Rufin. tit. 1. cap. 1.

Hecidisco sanctus Hieronymus, quod cum eius...

XXXIV.

QUANDO HIERON. AD RUFIN. NVM SCRIB. PERSAIT. Epist. 7.

Porro hoc eodem anno scripsisse reperitur S. Hieronymus...

1 Hieron. Epist. ad Rufin. tit. 1. cap. 1.

XXXV.

EPISTOLA HIERONYMI AD RUFINUM.

Dixit Roma mortuum, sermo proprius indicauit. Nec dubito...

e Galat. 5.

lationem Periarcon. Hoc enim anno, antequam peruenissent...

Dum hac inter S. Hieronymum & Rufinum aguntur, Theophilus...

Cum interea qui in Aegypto erant Origenis errotum studiosi...

Nuper tua beatitudinis percepta scripta emendantia verus silentium...

Accidit autem, cum librorum Origenis causa de tanteque...

XXXVI. SYNODVS ALEXANDRINA DE ERRORIBVS ORIGENIS.

1 Hieron. Epist. 78. XXXVII.

1 Hieron. Epist. 69. LITERA THEOPHILI AD HIERON. DE EXPVLSIONE ORIGENIS A ROME. b Tit. 1.

1 Hieron. Epist. 70. XXXVIII.

HIERONYMI EPIST. AD THEOPHILVM.

EXCVSA- TIV IOAN- NES EPI- SCOP. HIE- ROSOLY- MITANVS. k Aug. contra Tit. lib. 2. cap. 11.

XXXIX. RES GE- STAE ALEXANDRIE A POSTHYMIANO RELATAE.

cum Gallo dialogum agit, Alexandriam appulisse, complurisque eorum, quae inter ambas aduersas partes transacta fuerunt, praesentem confestim. Solutus enim Narbona in Africam, ad tumulum S. Cypriani martyris inuisendum perrexit: inde vero Cyrenensium legens ora, in Aegyptum peruenit, Hierosolymam profecturus viscendorum causa locorum sanctorum. Ipse ergo apud Seucurum de rebus Alexandrinis, quarum hic est sermo, ista loquitur a. Prospero casu, septimo die Alexandriam peruenimus; vbi facta inter Episcopos & monachos certamina geruntur, ex ea occasione, quia congregati in vnum sepius sacerdotes frequentibus decessisse Synodus videtur, ne quis Origenem liberos legeret, aut haberet, qui traditor sacrorum scripturarum peritissimus haberetur. Sed Episcopi quaedam in libro ipsius in sanam scripta memoralunt: quae ad errores eius descendere non audent, ab hereticis potius fraudulenter inserta dicebant; & ideo non propter illa, quae in reprobationem merito videntur, etiam reliqua esse damnanda; cum legitimum fides facile potest habere discrimen, ne falsata sequatur. Et tamen Catholice disputata retinetur. Non esse autem verum, si in libro neotericis & recentis scriptis haec heretica fuisse operata, quia in quibusdam locis non timuisse incidere Euangelicam veritatem.

Senar de- log. 1.

XL. DISSIDIA IN AEGYPTO OCCASIONE SCRIPTORUM ORIGENIS

Adiectum haec Episcopi obstrictum venientes, pro potestate cogebant, reuera citari vniuersa cum prius & cum ipso auctore damnare: quia satis superque satisfecit libri, quos Ecclesia receperat; respiciendam esse penitus lectionem, quae plus esset nocitura in inspectibus, quam profutura sapientibus. Mihi autem ex his illius libri quaedam curiosis in locis, admodum multa placuerunt: sed nonnulla reprehendi. In quibusdam illius prius sensisse, non dubium est, quae desinunt, etiam falsata continentur. Ego miror vnum eundemque hominem tam diuersum a se esse potuisse, ut in ea parte, quae probatur, meminem post apostolos haberi aequalem: in ea vero, quae iure reprehenditur, nemo deformius doceretur errasse. Nam cum ab Episcopo excerpta in libro istius multa leguntur, quae contra Catholicam fidem scripta constaret: locus ille vel maxime paratam inuisionem, in quo citum legatur, quia Dominus Iesus, fuit pro redemptione hominum in carne uel missus, & Crucem pro hominis salute perpassus, mortem pro hominis aeternitate gustasset; ita esse eodem ordine passionis etiam diabolum redempturum: quia hoc bonitati illius, pietatique congrueret, ut qui perditum hominem reformasset, pro peccatis quoque angelum liberaret. Cum haec atque alia quaedam ab Episcopo proderentur, ex studio partium orta est seditio. Quae cum reprimi sacerdotum auctoritate non posset, sano exemplo ad regendam Ecclesiae disciplinam Praesidium assumitur. Cuius terrere dispersi fratres, ac per diuersas oras monachi sunt fugati: ita ut propostura edictis, in nulla consistere sede sinecerent.

XLI. TVRRE INTER MONACHOS ET EPISCOPOS

Illud me admodum permouebat, quod Hieronymus vir maxime Catholicus, & sacra legis peritissimus, Origenem secutus primo tempore putabatur; quem nunc idem praecipue vel omnia illius scripta damnaret. Nec vero ausus sum de quoquam tenere indicari: praesentissimi tamen viri & doctissimi sequebantur in hoc certamine dissidere. Sed tamen sine illud error est, ut ego sentio, sine heresia, ut patetur: non solum reprimi non potui multis animaduersionibus sacerdotum, sed nequaquam tam late se potuisset extendere, nisi contentione creuisset. Istiusmodi ergo turbatione, cum veni, Alexandria fluctuabat. Me quidem Episcopus illius civitatis benigne admodum, & melius quam optabatur, excepit, & sicum tenere tentauit. Sed non potuimus ibi consistere, ubi recens fraternae cladis seruebat munda. Nam etsi fortasse videretur parere Episcopi debuisse; non ob hanc tamen causam multitudinem tantam sub Christi confessione vincitrem, praesertim ab Episcopo, oportuisset assequi. Igitur inde digressus, Bethleem oppidum veni: & post nonnulla:

XLII. POSTHVMIANVS VENIT IN PALAESTINAM AD BETHIERONYMVM.

Ego (ut dicere institueram) apud Hieronymum seculi mensuris: cui iniqui aduersus malos pugna, perpetuamque certamen conuenit adhaerere. Oderunt enim hereticos, quia eos impugnant non desunt: aduertunt clerici, quia vitam eorum infestantur & criminant. Sed plane cum boni omnes admittuntur & diligunt. Nam qui cum hereticis esse ardeant, insaniunt. Vere dixerunt: Catholica doctrina scientia, sana doctrina est: tamen semper in lectione, totum in libro est: non die, non nocte requiescit: aut legit aliquid semper, aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & promissum, Deo teste, propostam erantum adire; vel exigui temporis pauca a tanto viri discere voluissem. Hinc ergo traditus &

commisus omnibus meis, omnique familia, quae me contra voluntatem animi mei secuta teceat implicatum, exoneratum quodammodo graui saepe penitus ab heretico Alexandria, visitari illis fratribus, ad superiorem inde Thebaidem, id est Aegypti extremam, contendi: ibi enim vasta patentis eremi solitudines plurimum sequebantur habere monachorum. haecenus Posthumanus: cuius in Aegyptum, Hierosolymamque peregrinatio, etsi non hoc anno, haud tamen multo post contigisse potuit. Quod autem ait auctor, Aegypti monachos a Theophilo Episcopo Alexandrino, aliisque Aegypti Episcopis pullos esse prelluram: coercenda est freno veritatis hyperbole. Nam quod ad monachos spectat: non nisi Origenitas, ut in urbem auctores, expulsos esse, licet a eisdem Theophilo hoc tempore ad S. Hieronymum data significent, quae sic se habent:

Didici, quod & sanctitas tua noterit Theodorum monachum, cuiusque studium comprobati: quia cum a nobis Romanam nauigatum exeret, noluit ante profectum, nisi te & sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio, quasi sua visera amplecteretur & inuideret. Quem cum suscepisset, pro Ecclesiae tranquillitate letauit. Vidit enim canonicam Nitriam monasterium, & reserte potest continentiam & mansuetudinem monachorum: quomodo extitit & fugit Origenis sectatoribus, pax Ecclesiae reddita sit, & disciplina Domini conseruetur. Atque vnum apud vos quoque deponeret hypocrisis, qui occulte dicuntur subtrahere veritatem: de quibus non bene sentientes in his regionibus fratres haec me scribere promouerunt. Quos uerem caute & fugite huiusmodi homines, iuxta quod scriptum est: Si qui non essent ad vos Ecclesiasticam fidem, hinc me Aegyptum dixerunt. Quamquam ex superfluo faciam haec tibi scribere, qui ueritas potes ab errore reuocare: tamen nihil nocet, & fructus & eruditus viros pro sollicitudine sua commoueri. Omnes fratres, qui tecum sunt, nomine meo salutari volo, haecenus Theophilus. Ad hos plane monachos a Theophilo pullos alludit Posthumanus, ubi ait: Recens fraternae cladis seruebat munda, quam auxit, dum ab eodem expulsus est Paulus Episcopus, idemque confessor, cui apud Imperatorem S. Hieronymum fauile, Rufinus loco criminis dicit Hieronymus, & ductus in argumentum, non communicasse cum Theophilo ipsum Hieronymum, quia Paulum ab eo expulsum receperat.

Refert autem haec ipse S. Hieronymus, sic dicens a Petro quod interrogat, quando Pape Theophilo sententiam sepius cepimus, cuius fidei communionem sociatus sum & ipse tibi respondit: Tunc credo quando Paulum, quem ille damnauerat, summo nisi & omnibus studiis defendebat: quando eum per Imperiale scriptum receperat sacerdotum, quod Episcopali iudicio amiserat, instigabat, subdit autem haec pro sua defensione Hieronymus: Non prius (inquirit) pro me respondes, quam de abstrusa intaribus loquar: Cuius est humanitatis, cuius clementia in salute abstrusis miseris & infectis, cur ipsum Paulum a Theophilo condemnatum receperit hospitem, illa subdit: Recordare, frater, confessionis eius & uictoris, quod flagella securum: memento carceris, tenebrarum, exilij, metum, & non indignaberis hospitio transmitti esse susceptum. An ideo tibi rebelles uidentur, quia calicem aquae frigidae in nomine Christi & facientibus portigerunt? Vbi sicut uide illam & non plus amare, & tu odisse plus debeas? Hereticorum factio nuper fugata de Aegypto & Alexandria se Hierosolymam contulit, & huc uoluit compulsi, ut quorum unus esset dolor, una fueret & accusatio: quos illi repulsi, spreuit, abiecit, dicens, senon esse inimicum sibi, nec contra Ecclesiam bella suscipere: quod prius tentauerat, doloris fuisse, non perfidiae, alterius aspectu innocentiam, sed suam probare uoluisse, impium putat, post sententiam sacerdotum, Imperiale rescriptum: quod quale sit, nonerit ille, qui meruit, haec de eo S. Hieronymus, subdens haud ea de causa sibi detulisse communicare Theophilum, qui crebris postea eundem Hieronymum licetis frequentauit.

Quisnam autem fuerit ille Paulus, haud satis liquet: scimus tamen, hoc tempore uixisse in Aegypto fama celebrem Paulum discipulum S. Petri martyris, cuius meminit Rufinus f in posteriori parte inuictae aduersus S. Hieronymum sunt haec eius uerba: Vbi nempe in Aegypto, inter clarissimos viros Paulus senex Petri martyris discipulus. Ceterum quod ad rescripta Imperatorum pertinet de reituentendis in sedem damnatis: sane quidem id fieri non debere,

XLIII. THEOPHILUS LITTELLA ARABIA

XLIV. S. HIERONYMUS AD PAVLVM

XLV. PAVLVS DICITUR VENISSE IN AEGYPTVM

XLVI. PAVLVS DICITUR VENISSE IN AEGYPTVM

sanctio Imperatorum lata anno sequenti, & suo loco inferius recitanda decreuit. Porro eiusmodi Imperatorum rescripta non nisi commendatitia fuisse, inde certum ducimus argumentum, quod iam Conciliorum canonibus, nempe Antiocheni & aliorum (vt superius sepe dictum est) fuerit definitum, depositum à Concilio Episcoporum, non nisi à maiori Episcoporum numero esse restitutum: quam legem etiam Ariani factam testam confirmatamque contra Achanasium voluerunt. Sed ad res gestas hoc in no à Theophilo in causa Origenistarum oratio reuocatur.

Ex epistola eiusdem Theophilad Hieronymum nuper recitata intelligi potest, qui à Theophilo ad Anastasium Papam missus est Romam, fuisse Theodorum monachum, eundemque ante S. Hieronymum inuisisse. Huic enim Theophilum ad eundem Romanum Pontificem legatione fungenti Synodicas dedisse litteras de Origenistis Alexandriae condemnatis, par est credere, quibus res in Synodo gestas aduersus eisdem ipsum Anastasium fecerit certiores. At qui Theodorum monachum Romanum sibi legauit Theophilus, Constantinopolim etiam & ad alias quoque prouincias alios sanctissimos Nitriae monachos legatos ad diuersos Episcopos misit, eisdemque dedit eisdem Synodicas litteras; alio nomine Generales, nominatis, vt pote quae ad omnes Catholice Ecclesiae Episcopos scriptae essent. Testatur id quidem idem ipse Theophilus in epistola ad S. Epiphanium Constantiam in Cypro Episcopum, cui praeter Generalem illam priuatim aliam addidit, reddiditque certiores de rebus gestis aduersus Origenistas, deque monachis, qui ex Aegypto pulsi nauigassent Constantinopolim, porro ipsam, quod haud prolixa sit, & rerum gestarum seriem referat, sic integram describemus, sic erum se habet.

Dominus t, qui locutus est ad Prophetam: Ecce constitui te hodie super fides & regna edificare, & iustificare, & disperdere, & rursum edificare, ac plantare: singulis temporibus eandem Ecclesia sua laqueos gratiam, vt integrum corpus conseruetur, & in nullo hereticorum dogmata praeualeant. Quod quidem nunc videmus expletum. Nam Ecclesia Christi, quae non habet maculam, neq; rugam, aut aliquid istiusmodi, egredientes de caernis suis Origenu colubri Euangelio esse truncauit, & secundum Nitriae monachorum agmen contagione pessifera liberauit. Pauca ergo ex his, quae gesta sunt, in generali epistola, quam ad omnes in commune direxi, prout patet ab angustiis temporis, comprehendit. Dignationis tuae est, quae in huiusmodi certaminibus sepe antea nos pugnauit, & postea in proelio consolari, & congregare saltem in sola Episcopos, ac Synodicas litteras tam ad nos, quam ad Constantinopolitanae urbis Episcopum, & siquis alios putauerit, mittere: vt consensu omnium & ipse Origenes nominatum, & haeresis nefariae condempneret. Didici enim, quod calumniatores verae fidei Anthonius, Eusebius, & Eutymius non pro haeresi fauore bacchantes, Constantinopolim nauigauerunt, vt & nos, si quos valuerint, decipiant, & veteribus suis interpretatis scis contumaciter. Cura igitur tua sit, vt cunctis Episcopis per Iamnam atque Pamphiliam, & ceterarum prouinciarum, quae in vicino sunt, res ordinem pandas, & nostram, si dignum putas, epistolam subicias: vt omnes vno spiritu congregati, cum uitate Domini nostri Iesu Christi tradamus eos satanae in interitum impietatis, quae possidet eos. Et vt celerim nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte indifferens uiram, & aliquem de clericis, sicut & nos de ipsi Nitriae monasterii patris monachorum cum alijs sanctis & continentissimis uiris missimus, qui possint cunctis in praesenti docere, quae gesta sunt. Et super omnia quae amur, vt inuocamus ad Dominum sanctas preces, quo possimus etiam in isto certamine uictoriam consequi. Non enim parua laetitia & in Alexandria & per totam Aegyptum popularum corda perhasit, ex quo pauci homines uicti sunt, vt partem corporis Ecclesiae permaneret. Saluto fratres, qui tecum sunt, Te plebs, quae nobiscum est, in Domino salutat, haec enim Theophili litterae ad Epiphanium.

Ipsae autem Epiphanius, accepta Generali à Theophilo epistola mittens eam ad S. Hieronymum, illi & conuixit suas ad eum has per breues litteras d.

Generali epistola, quae ad omnes Catholicos scripta est, ad te proprie pertinet, qui zelum fides aduersus cunctas haereses habes, & Origenis proprie & Apollinarius de spualis aduersaris: quorum uene-

nas radices & in altum defixam impietatem omnipotens Deus protraxit in medium, vt in Alexandria prodita, in toto Orbe arefcerent. Sicut enim, sili carissime, Amalech vsq; ad sumpens esse delatione & in monte Raphidum erectum trophaeum Crucis. Etenim quo modo, porrectis in altum Moysi manibus, vincet haereticus, sic Dominus confortant familiam suam Theophilum, vt super altare Ecclesiae Alexandrinae contra Origenem uictoriam poneret, & implectur in eo, quod dicitur: Scribe ignem hoc, quia de te deo funditus Origenis haeresim à facie terra cum ipso Amalech. Et ne uideat eadem rursum iterare, & prolixiorum epistolam texere: ipsam ad vos scriptam direxi, vt scire possitis, quae nobis scripserit, & quantum boni uirtutis atque meae conuoluerit Dominus, vt quod semper clamabam, tanti Pontificis testimonio probaretur. Tam autem iusto & te aliquid operis edidisse, & iuxta priorem epistolam, quae te super haec fueram cohortatus, elinasse librum, quem tua lingua homines legant. Audio enim & ad Occidentem quorundam bonorum naufragia peruenisse, qui non contenti prodicione sua, uolunt plures mortis habere participes, quasi multitudine peccantium scelus minuatur, & non uigilante lignorum maior gehenna flamma succrescat. Sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio Domino seruientes, & tecum & per te plurimum salutamus. haec ad Hieronymum Epiphanius: quibus intelligas, nondum uulgatam fuisse in Oriente damnationem Origenis & Origenistarum Romae ab Anastasio factam, cum iam Theophili ibidem legeretur Generalis epistola.

Porro non Synodicam tantum epistolam, sed etiam Paschalem datas esse à Theophilo, certum est, alteram in Synodo scriptam, alteram uero priuatim ad indicandum Paschale tempus (ex more) ad Ecclesias datam, sed eam anno sequenti (vt ostenditur) qua pariter Origenis damnatio proclamaretur, S. Hieronymus Latinitate donauit; sique uia cum Graeco textu à Romana Ecclesia eas à se missas Hieronymus accipi uoluit, idemque praestitit de alia Paschali eiusdem Theophili post annum sequentem data. Testatur id ipse quidem in Rufinum agens, cum ait: Duas Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illius, discipulos, & alios aduersus Apollinarium & Origenem per hoc sermo biennium interpretatus sum, & in adificationem Ecclesiae legendas nostrae lingua hominibus dedi. Idem scribens ad Pammachium atque Marcellam post annum sequentem, cum postiores Paschales Theophili litteras mittit, has à se translatas, Romanamque esse à se missas his uerbis ostendit: Rursus Orientalibus uos locupletis mercibus, & Alexandrinis opes primo Romam uere transmittite. Sed cur in his tantam Hieronymus exhibuit diligentiam? Vt tum Theophili epistolae, tum earum à se facta translatione, Orbi uniuerso innotesceret damnatio Origenis. Audi enim, quae ibi ipse ad Pammachium atque Marcellam ait: Vbi haeresis, quae uidebatur in mundo, & me & Papam Theophilum sui licet ab erroris, latratuque impudentis inuicem canum ad inducendos supplices, nostram mentiebatur assensum Oppressa est eius auctoritate & eloquentia, &c.

Sed pro harum differentia litterarum, quae prius, quae uero posterius datae sunt, ex earum argumento, quas idem Hieronymus eadem ipsa epistola ad Pammachium atque Marcellam dedit, poterimus intelligere, ubi ait: Vos Christiani Senatus humana, accipite & Graecam & Latinam etiam hoc anno epistolam, ne uisum haereticum mentiantur à nobis plerumque, uel adit, uel miscata: in qua laborasse me fateor, ut uerborum elegantiam pari interpretatione uenustate seruarem, & intra definita lineae currenti, nos in quoquam excellenti loco, eloquentia eius suauitate non perderem, ea demque res eodem sermone transferrem: quod uirtum contentus sum, nec ne, uestro iudicio relinquo. Quam sciatu in quatuor partes esse distans. In primo credentes hortatur ad Dominum cum Pascha celebrandum. In secundo & tertio loco Apollinarium & Origenem uigilant. In quarto, id est, extremo, haereticos ad patientiam cohortatur. Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in praeteriti anni epistola continetur: & haec, quoniam modo uertimus, breuiter studens, dicere plura non debuit. Porro, contra Apollinarium succincta fides & pura professio non caret subtilitate dialectica, quae aduersarij suum, extorret de manibus eius pugione, confodit. Orate Dominum, ut quod in Graeco placet, in Latino non dissimulet, & quod uotus Origenis mutatur & praedit, late sunt Roma suscipiat, praedicationem quoque, et beatae Marci Euangelista cathedra Petri

XLVI. LEGATIONES THEOPHILAD DIVERSOS EPISCOPOS.

XLVII. In serm. 6. THEOPHILI EPISTOLA AD EPIPHANIAM.

XLVIII. In Apud Hier. 47. EPIPHANII EPISTOLA AD HIERONYMUM.

c. ENO. 17.

LXIX. HIERONYMVS VERTIT IN LATINVM EPISTOLAS THEOPHILLI.

Hier. 40. aduers. Rufin.

Hieron. 47. 28.

L. DIFFERENTIA EPISTOLARVM THEOPHILLI.

Apophthegmata sua praebentur confirmet: quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatorum quodam Papa Anastasio eodem sermone, quia eodem spiritu est, latet ante in fontibus suis hereticos perfecit, eiusque littera doceant, damnati in Occidente, quod in Oriente damnatum est: cui multos impetrant aunos, ut heresi reclusus plantaris, per illius studium longo tempore profecta, moriantur. haec de litteris à Theophilo scriptis sanctus Hieronymus, nempe vna Synodica, ac duabus Paschalibus duorum annorum spatio intercurrente datis.

Quod vero ad Synodicam spectat, eadem (vt ipse testatur) est ab ipso Hieronymo Latinitate tradita, desideratur: nam licet tres extiterint Theophili epistolae, nulla earum Synodalis est: sed eadem omnes Paschales esse intelliguntur, vt pote quibus indicatur venturus Paschalis esse ipsiusmet Theophili calculus dies; Synodica vero nulla, quae ex Synodo aliqua data posse intelligi. Porro quinquè à Theophilo datas esse generales epistolas, quarum est memoria apud sanctum Hieronymum, eiusdem auctoris testimonio exploratum habetur: quarum omnium si tempus, quibus singulae datae sunt, inspicatur, ipsa quoque rerum gestarum series concinno ordine disponetur. Earum igitur omnium prima est illa hoc anno ex Synodo data, eaque ex causa appellata Synodica: secunda Paschalis dicta aduersus Origenem & eius discipulos peculiariter scripta, quae etiam desideratur: haecque illa est, de qua ipse Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam scribit, a cum ait: Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in praeteriti anni epistola continetur, de ambabus his idem Hieronymus vbi supra aduersus Rufinum agens b. meminit, atque de tertia aduersus Apollinarium & Origenem scripta, cum ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illius discipulos, & aliam aduersus Apollinarium & eundem Origenem per hoc sermone biennium interpretatus sum. Porro tertiam hanc epistolam illam esse certum est, cuius argumentum in quatuor partes diuisum ab eodem Hieronymo in dicta epistola ad Pammachium atque Marcellam data describitur. Habes iam tres à Theophilo datas epistolas, vnam Synodicam, duas Paschales: quarum posterior extat, estque eius exordium: Primum d. solemnitate augere sermo, &c. Rursus vero post hanc alia sequitur ordine secundam in codice, &c. ad tamen Theophili quarta, Paschalis vero tertia, quae sic incipit: Christum te sum Dominum gloria, &c. Post haec additur alia, dicenda Paschalis quarta, seu quinta ordine collocanda (vt patet ex ordine praecedentium) quae ita exorditur: Nunc quoque Dei vna Sapientia, &c. cuius argumentum describitur à sancto Hieronymo in epistola ad Theophilum s. quam ipse in Latinum se vertisse ait, cum haud pridem S. Paula ex hac vita migrasset, cuius transitum ad Deum contigisse certum est Honorio August. VI. & Aristeneto Coll. anno Domini quadringentesimo quarto, cuius temporis certa habita ratione, dicendum est, vltimam Paschalem, earum scilicet quarum metio est apud S. Hieronymum, ordine quartam datam à Theophilo esse anno Domini quadringentesimo tertio.

Cum enim Paschalis epistola primo consueuerit mitti Romam ad Romanum Pontificem, à quo reliquae accepturae essent Ecclesiae, in die Epiphaniae Domini diacono praeconio interfecta peruulganda (prout dictum est suo loco pluribus tertio Annalium tomo, vbi de Concilio Niceno sermonem habuimus) vtique non eodem anno, cuius Pascha indicebatur, sed superiori ab eo Paschalem scribi epistolam oportuit atque mitti. Qua quidem habita ratione, certo temporis ordine ita omnes à Theophilo datae illae quinquè epistolae dispositae sunt, vt hoc anno, prout demonstratum est, ex Synodo Alexandrina scripta à Theophilo Synodica fuerit de condemnatione Origenis & eius doctrinae inhaerentium Origenistarum: sequenti autem anno data fuerit prima Paschalis pro eo, qui sequitur anno, nempe quadringentesimo primo; quo item anno, quadringentesimo primo edita fuerit secunda Paschalis pro anno quadringentesimo secundo: tertia vero promulgata fuerit ipso anno Domini quadringentesimo secundo pro sequenti anno quadringentesimo tertio: quarta vero Paschalis

(vt memorauimus) scripta sit ipso anno quadringentesimo tertio pro quadringentesimo quarto, quo tam in Latinum verit S. Hieronymus, defuncta iam paulo ante S. Paula eodem anno, mense Ianuarij. Haec conuenire cum editis ab ipso Theophilo Paschalibus Cyclis, curiosus explorator inueniet. Porro successiuo ordine, annis singulis singulas eodem argumento aduersus Origenis haereticum & eius sectatores esse datas dictas epistolas liquet: cum alioqui aliis quoque annis (vt ante diximus) singulis singulas dare solet Paschales. At scrupulosam hanc Theophili epistolularum disquisitionem ad exactam temporum rationem minime praetermississe oportuit.

Quenam autem post scriptas hoc anno ab Anastasio Papa Origenis & Origenistarum damnationis litteras fuerint subiecta: quidve Rufinus à communionem Catholica alienus posthac in S. Hieronymum molitus sit: rursum vero quid egerint aduersus Theophilum Alexandrinum Episcopum monachi Origenistae ab eodem in Aegypto damnati atque expulsi, cum peruenirent profugi Constantinopolim: sequenti anno dictum sumus, quo res ab eis gestae contigisse noscuntur. Hoc autem anno id consecutum est, vt vno eodemque tempore & Alexandria in Synodo à Theophilo Origenes cum Origenistis penitus damnaretur; & Romae ab Anastasio Papa id ipsum publica sententia praeretur. Quam bene accidit, vt in Occidente quam citissime pullulans haeresis conuulsa penitus exstiterit: in Oriente vero sic compressa licet ad tempus siluerit, in nonnullorum tamen monachorum cordibus altioribus fixa radicibus, ad posteriora tempora inuisitibus propagata germinibus pullulauerit. De extincta autem haereticis in Occidente Origenis haereticis testatur S. Hieronymus in epistola ad Theophilum data, qua in primis haec ait: Nequaquam amplius antiqui serpens sibilat, sed contortus & emiseratus, in cavernarum reuolutis disiectus, Solem clarum serre non sinit. Quis quidem super haec, antequam scriberes, ad Occidentem epistolam miseram, ex parte haereticorum strepitus mea lingue hominibus indicans. Ex dispensatione Dei factum patet, vt eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostram, dum ignoras, sententiam reuolueres. Verum à te nunc admitti, magis studium accommodabimus, vt hic & procul simplices ab errore reuocemus, & post alia, haec subdit: Vincentius presbyter ante diuisionem, quam hanc epistolam darem, ad Vrbem venit, & supplexiter se saluta, crederetque sermone concelebrat, Romanis & totam Italianam post Christum epistolam liberatam. Haec Hieronymus. Atque de anni huius causa Origenistam haecenus: iam vero ad reliquos huius temporis res gestas Ecclesiae feliciter orationem flecimus haud inuitam.

Hoc eodem anno, sequenti scilicet ab eo, qui Gentilium deorum reponis fatalis praedictus erat, vt Christiana religio penitus excisa deficeret: Dei providentia factum est, vt deorum templorum & in eis assidentium idolorum facta fuerit vbiq; prostratio ac demolitio, contra vero Christianae religionis res magna creuerint accessione. Id quidem disertis verbis S. Augustinus affirmat, dum ait: Sequenti anno, Consule Manlio Theodoro, quando iam scindum illud arcaulium demonum, aut signum hominum, nulla esse debuit Christiana religio, quid per alias terrarum partes scriptum factum sit, non fuit necesse perquirere. Interim, quod scimus, in inuitate notissima & eminentissima Carthagine Africa, Gallantium & Ionius Comes Imperatoris Honorij, quatuordecimo Kalendas Aprilis, salutarum deorum templa cuncterunt, & simulacra abegerunt. Ex quo vique ad hoc tempus per triginta sermo annos, qui non videntur quantum creuerit cultus nominis Christi, praesertim postquam multi eorum Christiani facti sunt, qui tanquam vera illa diuinitate reuocabantur à fide, eamque completo eodem annorum numero manem irrident, tanque viderant: haec Augustinus post Consulatum Honorij quartum cum Eutychemo, Consule Manlio. Ex quibus aliisque superius dictis corrigendum est inuersum Chronicon Prosperij, vbi post Consulatum Manlij peritur Consulatus Honorij cum Eutychemo, ordine quidem praeposito. De quo ne aliqua remaneat vltatenus dubitatio: ecce tibi Claudianus in Panegyrico eiusdem Theodorij Consulatus, quem praecessit quartus Honorij, ista cecinit.

LL. DE EPISTOLIS A THEOPHILO SCRIPTIS RATIONE TEMPORIS.

a Hieron. epist. 74. b Hier. ad Rufin.

c Hieron. epist. 78. d Exerat. T. 1. Bibl. Jan. ca.

e ibidem.

f ibidem.

g Hieron. epist. 36.

h ibidem.

LIJ. QVO ORDINE TEMPORIS SCRIPTAE SINT EPISTOLAE PASCHALES THEOPHILI.

(Marginal notes on the right side of the page, partially obscured by the gutter and the next page's text.)

LIJ. ORIGENIS HAERESIS DAMNATA ALEXANDRIA ET ROMAE ANNO DOMINI 399.

ORIGENIS HAERESIS DAMNATA ALEXANDRIA ET ROMAE ANNO DOMINI 399.

LIV. DICTA TEMPLA.

LX. APOST. DE CULTU.

LXX. DE CULTU.

Quam

LV. LEGES BOC AN- NO LAT. E ADVERSVS IDOLA.
LVII. Quid ARCADIVS ADVERSVS DEORVM TEMPLA.
LVIII. Quid ARCADIVS ADVERSVS DEORVM TEMPLA.
LIX. VATICINIA GEN- TILIVM CONTRA IPSOS CONVER- SA.
LXI. DE CELE- STIS DEI CARTHA- GINENSIVM ORI- GINE.
LXII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.

Quem quater ipse gerit, pfecto deultu anno; Deposuit, iocante succedente curules.
Ceterum cum de templis diruendis manant anni lu- us exordio ab Honorio Imperatore rescripta: cum popu- lus Christianus conferto agmine impetum faceret in celsa & augusta quaque templorum aedificia, non sine Vrbium (vt videbatur) immensa deformitate: placuit eidem Ho- norio Imp. postrioribus rescriptis iubere, vt vbique popu- lus a diruendis publicis aedificis abstineret: itemq; alio e- dicto promulgato, vt spectacula minime haberi prohibe- rentur: quae tamen essent ab omni sacrificio & Gentilicia superstitione pura. Sed age iam, quo hec ipsa notoria fiant, eadem hic describamus edicta, atque illud in primis men- se Ianuarij datum his verbis.

Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum or- nomina seruare: ne sibi aliqua auctoritate blandiantur, quia ea con- nantur coercere, si quod scriptum, si qua lex forte praetenditur, erute huiusmodi charta ex eorum manibus ad nostram scientiam deferantur. Dat. IV. Kalend. Febr. Rau. Theodoro V. C. Confule. haec ad Mactobium P. P. Hispaniarum, & ad Proclianum Vicari- um Quinq;ue provinciarum Honorius. Idemque hoc eod- em anno ad Apollodorum Proconsulem Africae his ver- bis rescripsit.

Quod autem spectat ad ludos, ad eundem Procon- sulem Africae idem Honorius Imperator ista rescri- psit.
Vt profanos ritus iam salubri lege subleuimus, ita sepos conuen- tus cunctos, & communem omnium Leticiam non parum suble- uerit. Vnde abq; vilo sacrificio, atq; vilo superstitione damnabili, exhibere populo voluptates, secundum veterem consuetudinem, inire etiam festa conuenit, si quando exigunt publica vota, decernimus. Dat. XIII. Kal. Septemb. Patasio, Theodoro V. C. Conf.

In Oriente etiam Arcadius Imperator ad Eutychia- num P. P. rescripsit, vt illa templa idolorum diruerentur, quae essent in agris. Sunt autem haec verba rescri- ptia.
Si qua in agris templa sunt, sine torba ac tumultu diruantur. Hinc enim deiciis atq; sublati, omnis superstitionis materia consumetur. Dat. 3. Idus Iulij. Damasco, Theodoro V. C. Conf. Verum quae reliqua erant templa in ciuitatibus, vt Gaz & Martianum, ad biennium integra perseruauerunt.

Sed quod ad templa in Vrbius posita pertinet, etiam ab eorum demolitione vetiti sunt Christiani; nihil tamen potiri concessum est. Magna quidem gloria Christiane religionis effulgit, cum arbitrio ipsius Antititrum clausis diu deorum templis, nunc referatis, vcalloque illuc Crucis il- lato, comitantibus clero atq; fidei populo, idola frange- rentur, & simul cuncta, quae superstitionis signa referrent, penitus tollerentur. Quid autem acciderit tunc Carthagi- ne de templo Caelestis omnium famosissimo, S. Prosper narrat his verbis:

Apud Africam Carthagini Caelestis inesse ferebant templum, nimis amplum, omnium deorum suorum adibus vallatum, quae platea li- thistrata pavimento ac pretiosis columnis & manibus decorata, prope in duobus fere milibus passuum protendebatur. Cum diutius clausum, incerta, sponso virgulta circumscriptum obruerit, velletque populus Christianus vsu veteris religionis vindicare: diuiones, aspi- desque illic esse ob custodiam templi, Gentium populus clamabat. Quo magis Christiani seruire succensi, ea facilitate omnia aueruerunt illas, quo templum suo vero caelesti Regi & Domino consecrarent. Nam cum sancta Pascha solemnis ageretur festiuitas, collecta illis & iudique omni curiositate etiam adueniens multitudo, sacerdotum multorum pater & dignae memoria nominandus Antistes Aurelius, caelestis iam patrie ciuis, cathedram illic loco Caelestis & habuit & sedit, ipse tunc aderat cum sociis & amicis, atq; vt se adolefcentium atq; impatiens circumuagante vertebat, idem curiosi singula quae, pro magnitudine inspicimus, mirum quoddam & incredibile nostrum se in-

gesta a seculis, titulus eius grandioribus, literis in frontispicio tem- pli conscriptus, AVRELIVS PONTIFEX DEDICAVIT, hunc legentes populi, mirabantur prologo tunc scripta adia, quae praefatus Dei ordo certo ista sine concluserat.

Cumque a quodam Pagano saluum vaticinium, velut eiusdem Ce- lestis, proferretur, quo rursus & via & templa praefato sacrum tri- tum redderetur: ille, ille (inquam) verus Deus, cuius prophetica vati- cina nequeunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Angusta Placidia: quorum nunc filius Valentinianus pius & Christianus imper- at, Vt si insistente Tribuno, omnia illa templa ad solium vique per- ducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum: ipsaque vian sine memoria sui nunc Vandalica manus evertit. haec ipse: ex his quoque & vides, quibus ex causis creuerit Fidelium amulatio in templis deorum demolendis, quae clausa pen- nitus, esse despectui, illi patiebantur inuiti. Cum enim Gentilium pertinacia impatiens dedecoris & contume- liae, deorum templa penitus inaccessa manere, falsis oracu- lis in vulgus sparsis, fore iactabat, vt abolita Christiana reli- gione, idololatria iam comprensa maiori resurgeret gloria, templaque rursus aperienda, & numerosi multitu- dine frequentanda: quo hic inaniss praedictio causa penitus redderetur, ante eorum oculos ipsorum templa Fideles e fundamentis solo prosterneret conabantur: vt sic tandem Gentilitas desperata fatiscens, victa daret victoribus man- us, nomenque Christianae militiae. Quod quidem ex fen- tentia euenisse, ea, quae nuper sumt ex S. Augustino recita- ta, testantur.

Hic tandem finis fuit famosissimi idoli Caelestis Cartha- ginensis, eiusque templi omnium in Africa celeberrimi. Ad- huc vero vt Christi gloria ex eius demolitionis idoli victo- ria parta magis magisque omnibus innotescat, hic paulu- lum immorandum, de quo eodem idolo & eius origine & nomine est pluribus disserendum: omnia enim haec coadu- cant ad Christi de peruersissimo demone expugnato triu- phum. Primum enim sciendum est, eiusmodi Caelestis Car- thaginensis idolum etiam Romanis maxime venerandum fuisse: quod ex eo quisq; poterit intelligere, dum ex Sena- tusconsulto atq; Principum placitis istud ipsum paucis co- cessum assecutum fuerit privilegium, vt posset heres insti- tui. Nam Vlpianus § LC. haec de his habet:

Deos heredes institueri non possunt, prater eos, quos Senatuscon- sulto, constitutionibus Principum institueri concessum est, sicut Iouem Tarpeum, Apollinem Didymum, sicut Martem in Gallia, Mineram Melensem, Herculem Gaditanum, Dianam Ephesiam, Matrem Deorum Cybeleam, quae Smyrna colitur, & Caelestem Salinensem Carthagini, haec Vlpianus.

Sed quodnam numen Caelestis nomine declaratur? Pri- ma quidem fronte dixeris, esse Saturnum: nam cum La- tantij h, tum aliorum plurimum testificatione expressum habetur, peculiarem Deum Afris fuisse Saturnum, cui humanas hostias immolarent. Cum igitur constet Caele- stem fuisse summo apud eos honore habitum, eundem fuisse Saturnum cum Caeleste, certum videri potest. His accedit Tertulliani Carthaginensis hominis summa aucto- ritas, dum primum haec ait in Apologetico: Vnicuique pro- pria & ciuitatis suus Deus est, & Africa Caelestis. Idemque postea in Scorpiaco ista subdit: Afrorum Deum Saturnum placari vi- ditur hominum. Quibus accedit, quod a Graecis Saturnus & Phornutus Carus est appellatus, seu Caelestis. His adiungitur, quod Salianus in Caelestem, non Deum, sed Deum appellat.

Verum Caelestem, non Deum, sed Deam fuisse nomen, ex eodem Tertulliano in primis accipimus, vbi ait: Ista ipsa virgo Caelestis pluuuorum pollicetratrix, & ista ipsa, nempe, quae Carthagine colitur. Sed S. Augustinus o, eius gentilis, vt pote Afer, virginem Caelestem nominat. Deam quidem, & non Deum fuisse apud Ethnicos existimatum, declarat etiam praefens inscriptio in clisa basi, super quam Caelestis simulacrum collocatum erat o.

INVICTA
CAELESTI
AVRONESI
MVS.DD

LIX. VATICINIA GEN- TILIVM CONTRA IPSOS CONVER- SA.
LXI. DE CELE- STIS DEI CARTHA- GINENSIVM ORI- GINE.
LXII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXIV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXVI. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXVII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXVIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXIX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXI. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXIV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXVI. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXVII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXVIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXIX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXI. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXIV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXVI. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXVII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXVIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXIX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXI. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXIV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXV. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXVI. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXVII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXVIII. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXIX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.
LXXXXX. DE CELESTIS DEACAR- THAGI- NENSIVM PECVLIARIS.

a Apul. de
A fin lib. 6.

Et Apuleius, idemque ipse Africanus, eandem virginem appellat, lunonemque fuisse ait, cum ita eam compellat: Magna toni germana & coniuga, sine tu Sami quæso partu, vagitij, & almonia tua gloriaris, sine celsa Carthagini, qua te virginem vultura leonis celo communitatem percussit, beatas sedes frequentas. Cuius quidem imaginem in antiquis nummis expressam hic reddendam putauimus. Consiite hic parum, quæso, lector: huius enim otiosè tibi hoc exhibitum fuisse spectaculum senties. Vides hic duorum formas nummularum editas, alterius Seueri Imperatoris, alterius vero eius filij Antonini, atq; in ambobus, à tergo ipsorum, Carthagenisium Deæ Cælestis inesse signa. Meminisse autem debes, dictum esse secundo Annalium tomo, effigiata eiusmodi fuisse nummata cum inscriptione, INDIUENTIA AVGG. quod Seuerus Imp. vna cum filio plurima Carthagenisibus contulerit beneficia.

b Exstat apud
Lactium
Palmas.
nummum
nr. 727.

c Exstat apud
Angul.
Breueri,
numm. areu.

LXIII.
IMAGINI-
BUS VA-
RIIS RED-
DITA CÆ-
LESTIS
DEÆ.
i Lactio de
Dea Syr. a.

Cum autem utraq; nummata hæc Carthagenisium Deæ tyrum expriment & imaginem, altera tamè ipsarum in eo tantum differt ab altera parua differentia, cum in posteriori Cælestis Deæ dextera armata sit fulgure, in priori vero tympanum dextera Cælestis teneat, cuius effigiem à Luciano habes magna ex parte descriptam. Dum enim agit de Dea Syria, hæc inter alia: *Leones ipsam ferunt, & tympanum habet, & coronam in capite turritam gestat. vt Cybeleam haud dubium intelligas significari, quæ ad luctus ex Actidis morte suscepti consolationem, tympanum sumpsisse fertur.* Porro eiusdem Deæ signa diuersis gestaminibus fingi, illud declarat, quod idem Lucianus inferius habet de eiusdem imagine in templo Hierapolitano ad totius Syriæ cultum posita, dum ait eiusdem simulacrum altera quidem manu colum, altera vero sceptrum gestasse; quod & in nummis exprimitur: licet interdum alios pro colore reddidisse inuenerimus fulgur.

LXIV.
e Apul. lib.
ii. in princ.
CELESTIS
DIUERSIS
NOMINI-
BUS APPEL-
LATA.

Cæterum eiusdem Apuleij constat auctoritate, idem simulacrum non vnus tantum, sed diuersorum numinum nomina continuisse, sunt hæc eius verba: *In vnicijsam quidem (quod vni dixeris) Inuo est. Cæterum habet quippiam & Minerva, & Venere, & Luna, & Rheæ, & Nemisi, & Paruarum: & altera quidem in manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite rutilos cornu, & turrim, & castellum habet, quo solum Venere cognominata Cælestem exornant.* hæc ipsè. Similiter autem ex Cælesti Carthagenensi exprimi plura numina, sine vnum diuersis nominibus nuncupatum, non tantum quæ nuper ex Apuleio sunt recitata declarant, sed & quæ idem enucleatius habet inferius hisce verbis, cum precatur: *Regina Cæli sine tu Cereris alma frugum parens originibus, quæ reperitur latata siccæ, vetustis glandis sereno remoto palulo, miti communiato cibo, immo Eleusiam sexuam diuersitatem, generato amore, sociasti, & aterna sobole humano genere propagato, mox circumfuso Paphi sacris coloru: seu Phœbi foris, quæ partu ferarum medellu lumentibus recreato, populis tantos educasti, præclarisq; nunc venerari*

delubris Epheji: seu vultura vultu horrende Proserpina, triformi facie Larunda imperio comprimens, ac paulo post, sic respondens ipsa ad Lucium: *En adijon tuam commota, Laci, prædubij veram Natura parens, elementorum omnium domina, scelerum progenies inuitata, summa numinum, Regina manuum, prima talium, decorum doctumq; facies vniformis, quæ celi, sanctorumq; celum, & mare salubria summa, inferorum deplorat, & silentia mundum meis diffundit. Cuius nomen vnicijs multiforme specie, ritu vario nomine multirigo: totum veneratur Orbis. Inde primogeni Phrygiæ Pessinunticæ nominant Delia matrem: hinc autographos Aetia Cætopæiam Mineram: illinc fluctantes Cypri Paphiam Venetrem, Cretes sagittiferi Didymam Dianam, Siculi trilinguæ Syriam Proserpinam, Eleusini vetustam deam Cererem: Anconem alij, alij Bellonam, alij Hecaten, Rhannusiam alij: & qui nascetur diu Soli inchoantibus illustrantur radijs Aethiopes, & Ariq; præcipue doctrina potentes Aegyptij ceremonias me propriis percolentes, appellant vero nomine Regnam Isidem, &c.*

Attingit hæc etiam ex parte nofter S. Ambrosius, dum de ea hæc ait expresse: *Quoniam Cælestem Aphi. Mitram Persæ, ple-riq; Venere colunt pro diuersitate nominis, non pro numinis varietate.* At quod idem Apuleius citatis in locis, eandem Cælestem, Dianam nominatam fuisse tradit: hic cum S. Hieronymo dicimus, non intelligi Dianam illam venatricem, quæ atcum tenet, & fucinata est: sed illam (vt ait) *Multum omnium, quam Graeci Μαχαιρα & vocant, vt scilicet ex ipsa quoq; effigie mentirentur, omnium eam bestiarum & vniuersum esse nutrimentum, quale fuisse simulacrum Dianæ Ephesiae, antiqua monumenta docent.* Certe quidem & Dianam Cælestis nomine nuncupatam, antiqua inscripta lapidibus monumenta produunt, vt quæ subicitis b:

DIANÆ. CÆLESTIS
SACRVM
Q. CORNELIVS
THEOPHILVS
CVM. QVINTIA. M. F.
LVTERCA.

Sed vnde id Carthagenisibus numen? Audi Herodianum, dum describit Helio gabali portento delicia, cum quæretet deo suo Helio gabalo uxorem sociare: spectroque Palladis simulacro, quod cerneret celestium: *negans (inquit) belligeram uxorem atque armatam vnde esse de suo, simulacrum Frania (Cælestis scilicet Deæ) vultu esset, quod scilicet Carthagenisibus, omni que Africa venerabile, postquam fuisse à Phœnissis Dionæ creditur: quo tempore antiquum Carthagenem dissecto curio adificauit.* Hanc Aphi. Vraniam, Cælestem videlicet, vocant, Phœnices Astroarchen, Lunam esse affirmantes: *Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Soli & Lunæ.* Hæc Herodianus. Veruntamen quod est apud Herodianum, Astroarchen, astroorum Principem, Reginam celi Iudæi, Phœnices vero nominabant Astarten, notissimum apud eos idolum, cuius Genealogiam ab Eusebio & ex antiquissimis Phœnicum monumentis descriptam inuenies.

Sic & Lucianus de Dea Syria agens, Sidoniorum idolum maximo apud eos honore habitum, Astarten pariter nominat, quam Deam Lunam esse sic dictam, ipse se existimare testatur. Estque eius mentio in diuinis Scripturis: nam de Salomone traditur, quod inter alios idolorum abominatioses colebat Astartem deam Sidoniorum, quam cum Apuleius (vt vidimus) nomen Reginam cæli, intelligere potes eam ipsam fuisse, quam temporibus Ieremie apostatantes Hebræos coluisse, conuenitur ipse Ieremias, cum ait in: *Fili colligunt ligna, & patres incendant ignem, & mulieres conspergent aduersum, vt fiant placentæ: Regine cæli, & alibi ex eorum verbis: Ex eo autem tempore, quo cælestem sacrificare Regine cæli, & libare libamina, inuentione molybdæ, & gladio, & sursum consumpti sunt, quam Reginam cæli S. Hieronymus Lunam interpretatur: Paraphrasis vero Chaldaica habet pro Regina cæli, Sidera cæli. Senius & Philastrius n, idem esse idolum, quod Sidonij & cælis propinqui seducti Iudæi coluerunt Reginam cæli, quam Carthagenenses appellauerunt Cælestem Virginem.* nam ait:

Alia

Ecclesiastici.

LXVIII. *Alia qd heresi in India, qui Regiam, quam & Fortunam cali m-
cupant, & Caelelem vacant in Africa, colunt, qz sacra offerre non
debent.*
Ceterum illud contigit, quod etiam unum idemque com-
mune iisdem erat idolium: tamen cum pro diversitate re-
gionum (quod Theodoretus ait a) mutari consueverint
deorum imagines: inde accidit, vt alius signis eadem
expresit effect apud Sidonios, alius apud Carthagine-
ses. Apud Sidonios enim eadem obsequitas tantum vt
Luciano ait exprimebatur in nummis: nam & caput au-
ri Astarche in signo fuisse, Eusebius docet: b: cumque &
Caeli filiam extritisse dicit, inde quoque accidit dictum esse
Caelelem, quo nomine eandem colent Africanis, non ta-
men tantum, sed Leonis dorso virginem insidentem, vt in
nummis eam vides expressam.

LXX. *At quorsum, dices, tota haec de Caelesti Carthagine nsi
prolixa tractatio? ea nimirum est causa, quod singula haec
sunt praclarissima tropa victoriae Crucis Christi. Non
enim (vt videbatur) in demolitione Caelestis Carthagi-
nenis vnum tantum fuit prostratum idolium, sed omnia
illa Gentilitiae superstitionis sunt numina debellata, quae
ex Luciano & Apulio superius sunt recensita. Et quod
maioris fuit gloriae Christi, de illo tunc potentissimum tri-
umphatum est daemone, qui Salomonem sapientissimum,
Regnum omnium vicissit, Hebraeumque Dei populum sub
iugo duxerat: impietatis, ipsa Astarche, nuncupata Regina
caeli: dea Sidoniorum, a Carthagenensibus dicta Virgo
Caelestis. Quod tunc exhibitum putas spectaculum cae-
lestibus dignum, eam que vecta Leone Caelestis, caelestia
scandens, vni ex illis sternitur pedibus, qui insat ovis ea
Christo missus est inter lupos? Quenam vnquam de vi-
ctoria hostium tam gloriosa est erecta columna, vel ingens
eleuatus est obeliscus, aut victoris exultum militum for-
nix fuit triumphalis extructus, sicut cum sedes Christianae
legis Anonitis (vt ait Prosper) in loco Caelestis est colloca-
ta, in qua & ipse Christi sacerdos stante populo sedet: *Abre-
lianus inquit ille caelestis patris eius, cathedram illic loco Caelestis ha-
bitat & sedit.* Etenim cathedra Episcopali leo ille Caelestis
succubuit, quod in ecclesia motis est, thronos Pontificis
sculptorum Leonum tergis imponi, mysticum illud refe-
rans, superbiam saeculi aduersariam Christi, daemoneque
potentiam Crucis virtute subacta. Equidem innumera
de his eernunt exempla, vt de ea, quae proxime ob oc-
culos fuit, sede Pontificia in apside veteris basilicae Vaticanae.
Magna plane Christi victoria factum est, vt vbi Caelestis i-
dolium (quod ait Capitolinus in Perinace) reddebat ora-
culum, illic audiretur ab Episcopo praedicari Euangelium ve-
ritatis. Sed de his haec tenus.*

LXXI. *Nunc autem reliqua prosequamur, quae his item tem-
poribus in Africa contigisse, idem Prosper narrat his ver-
bis d: Noni quoque ipse, in qualiam parte Mauritaniae provinciae de
Sphalae & caeteris ita antiqua proclia simulacra, quae fuerant ab-
scissa, vt omnia illa cum clericis in sacrilego persequi ciuitas tene-
retur. Quod vero per caetera praenunciata in re haec actum sit, & omnibus
notum est. & excus ipsi demonstrant. Doluit haec facta a Hermo Tri-
mogestus, & merens inter caetera scripsit, dicens: Tunc tota ista san-
ctissima sedes delatorum atq; temporum, mortuorum erit cadaver-
num, plenissima futura haec tenus Prosper.*

LXXII. *Rursum vero quod ad res Africanas pertinet, S. Augu-
stinus cum de his agit, antequam scilicet Imperatoris re-
scriptis licentia data esset Christianis aduersus idola alias
que omnes ad ea spectantes superstitiones agendi, com-
mendat Christianorum modestiam, dum nonnulli magna
chantate cum ipsis agere consueverint. Ipse enim con-
cionatus ad populum, vbi explicat illa Deuteronomij ver-
ba e: Cum data vobis fuerit terra in possessionem, atq; eorum
destruetis, lucos eorum comminuetis: & omnes titulos eorum con-
fringetis: Cum acceperitis possessionem haec facite. Vbi nobis, inquit,
fuit non estis data possessiones, non facimus: vbi data est, non praetermitti-
mus. Multi Pagani habent istas abominationes in fundis suis, quon-
iam accidimus, & confringimus? Prius enim agimus, vt idola in eor-
um cordibus confringamus. Quando Christiani & ipsi facti fue-
rim, aut inuitant nos ad tam bonum opus, aut praeripiunt nos. Mo-
do orandum est pro illis, non transgrediamur illis. At haec Augu-
stinus de his, quae diebus illis Calamae facta sunt, cuius Ec-*

*Augu-
stinus
serm. 6.*

nus ante rescripta illa aduersus idola edita: quid autem post
ipsa promulgata a suis voluit ipse praestare Christianis, haec
ab eodem commentente accipe Augustino: Cum inquit,
templa, idola, lucus, & si quid huiusmodi, data possessione, eueruntur:
quomodo manifestum est, cum id agimus, non ea nos honorare, sed po-
tius detestari: ideo tamen in vobis vestros priuatos duntaxat & pro-
prios non debemus inde aliquid vnquam, vt appareat nos potestate ipsa
destruere, non auctoritate. Cum vero in vobis communes, non proprios ac
priuatos, vel in honorem Dei vbi conuertuntur, hoc de illis fit, quod
de illis hominibus, cum ex sacrilegi & impio in veram religionem
mutantur. haec ipse, ex quibus intelligis, quam a suis exegerit
Augustinus in Gentilium superstitione abolenda hoc
tempore moderationem. haud tamen ab omnibus id praes-
tatum est, vt ipsa materia, ex qua idola confecta essent, Gen-
tilibus ipsis fuerit restituta: quis enim illam a militum ma-
nibus rapacissimis extorsisset?

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in Colonia
Suffetana, vt Gentiles simulacri sui Herculis iacturam pas-
si, aduersus Christianos arma corripientes, ex eis trucidauerint
sexaginta quos tunc S. Augustinus exprobrans i-
ta breuiter scripsit b:

*Inimicitias vestrae famosissimum scelus & monipata crudeli-
tatis terram conuertit. & percutit caelum, vt in platis ac delubris ve-
stris eluceat sanguis, & resonet hominidum. Apud vos Romana se-
pulta sunt leges, iudiciorum rectorum calculus est renou. Imperato-
rum certe nulla veneratio, nec timor. Apud vos sexaginta numero
stratum innocenti effusio est sanguis: & si quis pheros occidit, sanctus
est laudibus, & in vestram curiam tenuit principatum. Age nunc
principalem veniamus ad causam. Si Herculem vestrum dixeritis:
porro reddemus. Adfuit metalla, saxa nec desunt: accedant ma-
morum genera, suppedita artificum copia. Ceterum Deus vester
cui diligentia fulguris, tonitruus & orator: aditus & vber-
cans, qua pugna tuborem, quo possunt vta vestra sacra sonare. Nam
si vestrum Herculem dixeritis, collatis singulis numeris, ab artifice
vestro vobis cuiusdem Deum. Reddite igitur animas, quas manus ve-
stra contorsit. & aut a vobis vester Hercules reddidit, sic etiam a
vobis tantorum animi reddidit, haec tenus ad eos Augustinus,
ironia illa exprobrans immane facinus, deorumque Gen-
tilium inanem cultum ob oculos representans, ostendens
facilius esse, mille dentis Hercules & omnes deos Gen-
tilium efformare, quam vnum nec iam hominem vitalibus
restituere, declarans pariter, quanto inferioris conditio-
nis existeret Hercules, quem factum reficere artifex pos-
set, quam homo, qui semel extinctus, ab Hercule excitari
non valeat.*

At quid hoc item tempore Gentiles Coloniae Calamae
legum egerint, ab ipso etiam accipe Augustino haec de his
ad Neclarium conscribente i. *Contra relictissimas leges, Caleni
Iunius, iussu Pagano rum, sacrilega solemnitas agitata est, nemine
prohibente tam insolentia vsu, vt quod nec Iuliani temporibus fa-
ctum est, presulanti ipsius verba salutarium in eodem praesul vico an-
te fores transisset Ecclesiae. Quam rem illustissimam atque indignissi-
mam clericis prohibere tentantibus, ecclesia lapidata est. Deinde
post dies ferme octo, cum leges religiosissimas Episcopus Ordini repli-
casset, & dum ea, quae iussa sunt, velut implere disponunt, iterum ec-
clesia lapidata est. Posthinc nostris ad imponendum perditis metum,
quod videbatur, apud Aca dicere volentibus, publica ira negata
sunt. Eodemque ipso die, vt vel dimittit terrerentur, grande lapida-
tionibus reddita est: quae transacta, continuo terram lapidationem,
& postremo ignem ecclesiasticum scilicet atque hominibus insulerunt, v-
num seruum Dei, qui oberans occurrere potuit, occiderunt, cate-
tus partim vbi poterunt latitantiibus, partim quo poterant fugien-
tibus: cum interea contritus atque conuictus quod on loco se occul-
taret Episcopus, vbi se ad mortem conuertentium vocem audiebat, sibi-
que increpantem, quod eo non inueniret gratias tantum perpetrasset
scelus. Gesta sunt haec ad hora ferme decima vsque ad noctis partem
non minimum. Nemo compescere auro subuenire tentant illorum,
quorum esse grauis posset auctoritas, praeter vnum peregrinum, per
quem & plurimi serui Dei de in anibus interficere conuictum libe-
rati sunt, & multa extorta praedantibus: per quem clarum factum
est, quam facile illa vel omnino non fierent, vel coepa desisterent, si
cives maximeque primates ea fieri perficere velissent, haec Augu-
stinus de his, quae diebus illis Calamae facta sunt, cuius Ec-*

*Augu-
stinus
epist. 114.*

LXXII. *SVFFETANI TRUCIDANT CHRISTIANOS. h. Augu-
stinus epist. 207. AVGVSTINI EPIST. ADSVFFETANOS.*

LXXII. *Augu-
stinus
epist. 201. CALAMEN-
SES QUID
HIERU-
STIANOS.*

1. Possid. in Vita S. Anast. l. 12. LXVIV. Quid Av. GVINVS CALAME. CVM GEN. TILIBVS.

LXXV. NECTARI. VS INTER. CEDIT A. FVD S. AV. GVINVM PRO SVS PAPANIS. b. Apud Au. 170.

LXXVI. LEGATIO POSSIDI. AD IMPER. RATOREM ADVER. SVS GEN. TILES. c. Apud Au. 171. d. Aug. 171.

LXXVII. e. Hieronym. prof. in op. ad Galatas ROMAE RE. I. IQYLE IDOLOLA. TRAE SVB. LAYE. f. Prop. de praed. 17. 3. 2. 8.

LXXVIII. CARMINA SYBILINA OMBV. TA. g. Iustiniano. nec. lib. 2.

elefia sub dicecefi Hipponenfi constituta erat, adeo vt eius visitatio ipsi incumberet Auguftino, vt Possidius eiusdem Ecclefiae Epifcopus docet a.

Veniens igitur, his auditis, Calamam Auguftinus vt marcentem fubleuaret Ecclefiam, quid tunc egerit, idem ipse eadem epiftola ita narrat: *Modo cum apud Calamam effeminus, vt noftri in tam graui dolore vel confolarentur afflicti, vel fedarentur accenti: quantum potuimus, quod in tempore oportuiffet excifimantur, cum Christianis egimus: deinde etiam ipfos Paganos mali tati caput & caufam, petentes vt ab eis viderentur, admissimus; vt hac occasione admoneremus eos, quid facere deberent, si faperent, non tantum pro renouenda praesenti follicitudine, verum etiam pro inquirenda salute perpetua, multa a nobis audierunt, multum etiam ipsi rogauerunt. Sed abfit, vt tales ferri simus, quos ab eis rogari deleuerit, a quibus noster Dominus non rogatur. Dilceffit tandem ab eis Auguftinus haud placatus, quod oblatam veniae spem etiam lucreo aeterna salutis minime susceperunt.*

Quamobrem qui inter Ethnicos ibi confistentes grandior natu ac sapientior videbatur, Nectarius suis Gentilibus confulturus Idololatras, ad eundem Auguftinum reuertitur Hipponem litteras dedit, quae haec tenent extant b, in quibus inter alia munus ab eo Christiani Epifcopi exigens, illa subdit: *Sed Epifcopum sui non est, nisi salutem hominibus impertire, & pro statu meliore caufae adesse, & apud omnipotentem Deum veniam aliorum mereri delictis, &c.* Auguftinus vero ad ipsum refcribens, illa pollicetur, nimirum acturum, vt respicientibus parcat, cum nocentibus vero mitius agatur, ita tamen, ne veniae facilitate rursum alia his similia impiorum praesumat audacia, attemperandam fore clementiam feueritate: *Ad hoc (inquiens) nitendum, seruata mansuetudine & moderatone Christiana, vt aut ceteros deterramus eorum imitari peruersitatem, aut ceteros optemus eorum imitari correctionem. Damna, quae illata sunt, vel tolerentur a Christianis, vel refarciuntur per Christianos: animarum vero luera, quibus acquirendis cum periculo etiam sanguinis imbutum, & in illo loco quoslibet prouenire, & alius loci illi exemplum non impediri desideramus. haec ipse, plane docens qua ratione debeat Epifcopus attemperare cum indulgentiae remissione feueritatis rigorem.*

Quenam autem ista fuerint consecuta, nihil praeterea inuenimus, nisi quod Possidius Calamae Epifcopus, exposulaturus aduersus Gentiles incendiarios & homicidas nauigauit ad Honorium Imperatorem: cuius cum feuerum ad Proconfulem rescriptum timeretur elicatum, rursus idem qui supra Nectarius Calamensis, homo Gentilis ad eundem S. Auguftinum pro salute suorum litteras dedit: extant e ipse, & quas ad ipsum reddidit idem Auguftinus g. ubi & de Possidio apud Imperatorem causam prosequente meminit.

Cum igitur tam in Oriente, quam etiam in Occidente (vt vidimus) aduersus idola hoc anno fuissent promulgata rescripta: sicubi vehemens reliquorum facta est prostratio idololorum, Romae certe ardentioribus studiis eorumdem obelamata est demolitio, cum (sententia S. Hieronymi e alias repetita) nulli vehementius, quam Romae, frequentiorique populo, vacua idololorum templa quaterentur. Sed ex quo ea, quae in aperto erant, iam fuerant dissecta atque constituta, secretos aditus, ipsa penetrantia, specusque subterraneos Fideles sunt curiosius perfrutati, adeo vt inueniri latibula minime vsquam potuerint, quae solerti pietate duce, sagacitati fuerint inaccessa. Tunc plane accidit, quod S. Prosper vna cum aliis suorum temporum rebus memorie prodidit de effeti draconis in specu latentis per monachum Christianum impostura detecta: cuius rei gestae historiam tertio t. 6. no. alia exposcente occasione, retulimus. Testatur etiam idem Prosper, templa deorum omnia cum suis adiacentibus spatii fuiffet tunc Ecclesis ab Honorio Imperatore collata.

Referata tunc pariter sunt Apollinis Palatini abfconfa, repertaque carmina Sibyllina, quae a Stilichone in opus incumbente successa fuere: in quem Rutilius Numatianus haec proclamauit g:

Nec tantum Geticus grassatus proditor armis, Ante Sibyllina fata crematus opa.

Odimus. Altham consumpti funere terris, Nisam erimen fure putantur aues, At Stilicho aeterni fati alia signata regni, Et plena voluit precipitare colos.

ita ipse, quod in Sibyllinis libris crederentur fatalia Verbis inesse praescripta. Quenam autem aduersus ea, quae reliqua essent signa idololatriae, vbiq; locorum sub Romano Imperio a Christianis hoc anno gesta fuerint, scriptorum inopia silent.

Qui igitur hoc anno ex recitatis edictis Gentilicium superflitione exagitauit Honorius Imperator, Iudaeos quoque sibi nimium arrogantes nouo edicto compressit, dum collectas ab eis ex more faciendas inlubit, ita rescindens had Messalam Praefectum Praetorio.

Superflitionis indigna est, vt Arifinjagoi, sine praesbyteri laudationum, vel quos ipsi Apostolos vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum a Patriarcha certo tempore diriguntur, a fingulis synagogis exactam summam atque susceperunt ad eundem reportent, Qua de re, omne quicquid confiderata temporis ratione consueuerit esse collectionem, fideliter ad nos tram dirigitur. De cetero autem nihil praedicta decernimus esse intendendum. Nouerint igitur populi Iudaeorum, renouisse nos praetentionis huiusmodi sanctionem. Quod si qui ab illo depollatore Iudaeorum ad hoc officium exactum fuerint directi iudicibus offerantur, ita vt tanquam in legum nostrarum violatores sententia proferatur. Dat. 3. Idus April. Mediol. Theod. V. C. Conf.

Verus haec querela in Iudaeos etiam ante Christi aduentum. Quod enim vbiq; terrarum dispersi per omnes provincias ipsi essent, exigendo in his vectigales pecunias fundarum primates, videbantur quodammodo abvnuerulo Impero Romano tributum colligere: nam sicut ipsi a suis, ita illi ab hominibus eius provinciae, in qua agerent, mille inuentis modis, pecunias corradebant: nebaque, vt vniuersi propedum Imperio Iudaeos in Iudaeorum rariorum res conferrent. Haec enim in Iudaeos Cicero exaggetat in oratione pro L. Flacco, qui iustus est causam dicere, quod vetuiffet Iudaeos collectam in Asia pecuniam Hierosolymam deferre. Sed & haec inspectare videtur recessus huius temporis querela Rutilij, cum ista luget his verbis, i, alias ante alia occasione citatis:

Atq; vti nam nunquam Iudaei subacta fuiffet Pompey bellis, Imperio, Titi, Latius excisa pestis contagia serpunt, Viduiffet, suis nato vicia premit.

De eiusmodi collectione pecuniarum per provincias ab ipso eum Patriarcha fieri solita, & de quaestoribus ab eodem legari confuctis, quos illi Apostolos nuncupabant, ex Epiphiano tertio Annalium tomo diximus: Sed & S. Hieronymus de eiusmodi praescripta ab eis consuetudine, in Vigilantium ista ait k: *Hac in Iudaea perseuerant consuetudine, non solum apud nos, sed & apud Hebraeos, vt qui in lege Domini meditantur die ac nocte, & partem non habent in terra, nisi solum Deum, synagogarum & totius Orbis fouentur ministerii.* haec ipse. Verum quod hoc anno Honorius Imperator Iudaeis ademptum voluit, haud post diu, nempe sub eius sexto Consulatu cum Aristeneto pro iisdem datis i rescriptis restitutum putauit, anno videlicet Domini quadringentesimo quarto. Extat tamen de eadem re Theodosij Iunioris rescriptum, quo sibi vendicat, quae ab Occidentalibus Patriarchis a Iudaeis exigi confueuerant m. At de Iudaeis haec tenent.

Qui vero Gentiles atque Iudaeos censura legum coecit, haereticis quoq; bellum rescriptis suis Honorius Imperator indixit. Nam aduersus Manichaeos Africanam Ecclesiam perturbantes, ad Dominatorem Vicarium ista rescriptum n:

Noxios Manichaeos, execrabilesque eorum commentus, dudum iussa animaduersione damnatos, etiam speciali praecipione cohiberi decernimus. Quapropter quoslibet adductos in publicam ac detestati criminosis congrua & feuerissima emendatione rescribentur, in eos etiam auctoritatu aculei dirigantur, qui eos donabus suis demeranda prouisione detinent. Dat. 16. Kal. Iunij. Mediolani. Theod.

LXXIX. HONORIUS IMPERATOR COLLECTAS AB EIS EX MORE FACIENDAS INLUBIT, ITA RESCINDENS HAD MESSALAM PRAEFECTUM PRAETORIO. SUPERFLITIONIS INDIGNA EST, VT ARIFINJAGOI, SINE PRAESBYTERI LAUDATIONUM, VEL QUOS IPSI APOSTOLOS VOCANT, QUI AD EXIGENDUM AURUM ATQUE ARGENTUM A PATRIARCHA CERTO TEMPORE DIRIGUNTUR, A SINGULIS SYNAGOGIS EXACTAM SUMMAM ATQUE SUSCEPERUNT AD EUNDEM REPORTENT, QUAE DE RE, OMNE QUICQUID CONFIDERATA TEMPORIS RATIONE CONSUEUERIT ESSE COLLECTIONEM, FIDELITER AD NOS TRAM DIRIGITUR. DE CETERO AUTEM NIHIL PRAEDICTA DECERNIMUS ESSE INTENDENDUM. NOUERINT IGITUR POPULI IUDAEO- RUM, RENOUISSE NOS PRAETENTIONIS HUIUSMODI SANCTIONEM. QUOD SI QUI AB ILLO DEPOL- LATORE IUDAEO- RUM AD HOC OFFICIUM EXACTUM FUERINT DIRECTI IUDICIBUS OFFERANTUR, ITA VT TANQUAM IN LEGUM NOSTRARUM VIOLATORES SENTENTIA PROFERATUR. DAT. 3. IDUS APRIL. MEDIOL. THEOD. V. C. CONF.

